

Mendelova univerzita v Brně
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studí

Rozvojová spolupráce a možnosti jej financovania

Diplomová práce

Autor: Bc. Nikola Tóthová

Vedúci práce: Ing. Jaroslava Rajchlová, Ph.D.

Brno, 2016

Zadanie

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som prácu vypracovala samostatne a všetky použité pramene a informácie uvádzam v zozname použitej literatúry. Súhlasím, aby moja práca bola zverejnená v súlade s § 47b zákona č. 111/1998 Zb., o vysokých školách v znení neskorších predpisov a v súlade s platnou *Smernicou o zverejňovaní vysokoškolských záverečných prác*.

Som si vedomá, že sa na moju prácu vzťahuje zákon č. 121/2000 Zb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brne má právo na uzatvorenie licenčnej zmluvy a použitie tejto práce ako školského diela podľa § 60 odst. 1 autorského zákona.

Ďalej sa zaväzujem, že pred spísaním licenčnej zmluvy o využití diela inou osobu (subjektom) si vyžiadam písomné stanovisko univerzity, že predmetná licenčná zmluva nie je v rozpore s oprávnenými záujmami univerzity, a zaväzujem sa uhradiť prípadný príspevok na úhradu nákladov spojených so vznikom diela, a to až do ich skutočnej výšky.

V Brne, dňa:

.....

podpis

Pod'akovanie:

Týmto by som rada poďakovala pani Ing. Jaroslave Rajchlovej, Ph. D. za vedenie mojej diplomovvej práce, pripomienky k práci, za jej čas, ochotu a ústretovosť pri konzultáciách. Záverečné a srdečné poďakovanie patrí mojej rodine za ich podporu.

ABSTRAKT

TÓTHOVÁ N.: *Rozvojová spolupráca a možnosti jej financovania*. Diplomová práca. Brno, 2016.

Cieľom diplomovej práce je zhodnotiť možnosti financovania rozvojovej spolupráce v kontexte vybraného rozvojového projektu. Na dosiahnutie cieľa je potrebné vybrať rozvojovú krajinu a na základe rozvojového projektu k vybranej krajine vypracovať zhodnotenie možností financovania aktivít rozvojovej pomoci. Vypracovaním teoretickej časti poukážeme na základe teoretické východiska riešenej problematiky doma a v zahraničí a zároveň bude teoretická slúžiť ako podklad na vypracovanie praktickej časti diplomovej práce. Na účely vypracovania praktickej časti bola vybraná rozvojová krajina Etiópia s projektom realizovaným Českou republikou, ktorého cieľom bolo zaistiť prístup k pitnej vode pre obyvateľov v meste Bona v Etiópii. Rozvojový projekt bude v rámci praktickej časti diplomovej práce použitý ako podkladový materiál na praktické vypracovanie a poukázanie možnosti financovania pomoci a podpory vybranej rozvojovej krajiny. Zároveň poskytneme donorským krajinám a vyspelým podnikom k dispozícii súčasné trendy financovania rozvojových aktivít, ktorých hlavným cieľom je vytváranie stavu znižovania rozdielov medzi krajinami, zapojenia rozvojových krajín do ekonomického spoločenstva, rastu poľnohospodárstva a upevnenia demokracie v krajine. Poskytnuté formy financovania budú vychádzať z podmienok Českej republiky a jej možností, ktoré sú dostupné na finančnom a podnikateľskom trhu.

Kľúčové slová: Rozvojová spolupráca a pomoc. Financovanie. Rozvojová stratégia. Medzinárodné organizácie rozvojovej pomoci.

ABSTRACT

TÓTHOVÁ N.: *Development cooperation and the possibilities for financing*. Master thesis. Brno, 2016.

The aim of the thesis is to develop evaluation of funding opportunities for development cooperation in the context of the selected development projects. To achieve the objective, it is necessary to select a developing country and based on the development project to evaluate selected country develop funding options for development assistance. Preparing the theoretical part will point out on the basis of the theoretical basis of the solved problems at home and abroad and will also serve as a theoretical basis for the development of practical part. In order to prepare the practical part was selected developing country Ethiopia to projects carried out by the Czech Republic with the aim to ensure access to drinking water for residents in Bona in Ethiopia. The development project will be within the practical part used as a base practical development and highlight funding opportunities to help and support for selected developing countries. At the same time donor countries and provide advanced companies available current trends in financing development activities, whose main objective is the creation of the state of reducing disparities between countries, the involvement of developing countries in the Economic Community of agriculture growth and the consolidation of democracy in the country. Taking the form of funding will be based on the conditions of the Czech Republic and the options that are available on the financial and business markets.

Keywords: development cooperation and aid. Financing. Development strategy. International organizations, development assistance.

OBSAH

Úvod	9
1 Cieľ a metodika práce	11
1.1 Ciele práce	11
1.2 Metodika práce	12
1.2.1 Pracovný postup riešenia diplomovej práce.....	12
1.2.2 Zdroje údajov a dát	13
1.2.3 Metódy skúmania.....	13
2 Teoretická časť	14
2.1 História vzniku rozvojovej spolupráce a pomoci	14
2.2 Význam a úlohy rozvojovej spolupráce a pomoci.....	18
2.3 Klasifikácia a formy rozvojovej spolupráce a pomoci	20
2.4 Charakteristika rozvojových krajín a ich klasifikácia	21
2.5 Poskytovatelia rozvojovej spolupráce a pomoci a ich význam	23
2.6 Mechanizmus financovania rozvojových krajín v rámci EÚ	31
2.9 Zahraničná rozvojová spolupráca Českej republiky.....	38
3 Praktická časť	46
3.1 Charakteristika rozvojovej krajiny	46
3.2 Projekt rozvojovej spolupráce a pomoci Českej republiky s Etiópiou.....	51
3.3 Praktické možnosti financovania rozvojovej spolupráce	54
v EÚ a vo svete	54
3.3.1. Zvýšenie mobilizácie domácich príjmov	58
3.3.2 Udržiavanie úrovne zadlženosti.....	59
3.3.3 Posilnenie medzinárodného obchodu	59
3.3.4 Zabezpečenie prílevu remitencií.....	60
3.3.5 Podpora a budovanie oficiálnej rozvojovej pomoci	60

3.3.6	Inovatívne finančné zdroje.....	61
3.3.7	Mechanizmy financovania za účasti súkromného sektora.....	61
3.3.8	Budovanie synergií financovania rozvojových krajín	62
3.4	Možnosti financovania rozvojových aktivít verejnými subjektmi	63
3.4.1	Samofinancovanie.....	65
3.4.2	Externé zdroje financovania	65
3.4.3	Rizikové formy financovania.....	66
3.4.4	Alternatívne formy financovania a podpory inovatívnych podnikov	69
3.4.5	Financovania projektov zo strany štátu	71
3.4.4	Financovanie programami Európskej únie	71
4	Návrhová časť	73
	Zvýšenie mobilizácie domácich príjmov.....	75
	Udržiavanie úrovne zadlženosti	75
	Podpora a budovanie oficiálnej rozvojovej pomoci	75
	Mechanizmy financovania za účasti súkromného sektora	76
	Budovanie synergií financovania rozvojových krajín.....	76
	Záver	77
	Zoznam použitej literatúry	79

Úvod

Podľa OECD je v súčasnej dobe rozvojová spolupráca a pomoc považovaná za hlavný spôsob podpory ekonomickej a spoločenskej situácie v rozvojových krajinách a podstatným nástrojom zahraničnej politiky krajín poskytujúcej túto pomoc. Aktívni poskytovatelia rozvojovej spolupráce vytvárajú vo svete posun v globálnom vývoji a tvorbe záväzkov pomáhať slabším krajinám s cieľom riešiť ich globálne problémy, krízu alebo spoločenského tragédie.

Krajiny podieľajúce sa na rozvojovej spolupráci budujú komplexný systém poskytovania s jasne zadanými podmienkami a cieľmi. Pri budovaní systému tieto krajiny spolupracujú s inými krajinami a organizáciami, čoho výsledkom je tvorba spoločných projektov rozvoja. Základným motívom krajín zúčastňujúcich sa na rozvojovej spolupráci a pomoci je prebrať zodpovednosť za globálny vývoj, naštartovanie hospodárskeho rastu, zníženie chudoby, boj proti terorizmu, obchodovanie s narkotikami, zabráneniu nelegálnej migrácie a pod..

Mnohé krajiny sa v rámci rozvojovej pomoci kladie sa úkol rôzne ciele, no vo všeobecnosti sa ciele jednotlivých krajín spájajú v nasledujúcich cieľoch:

- rozvíjanie ľudského potenciálu prostredníctvom vzdelávania a rastu zamestnanosti,
- podporovanie demokracie s cieľom viesť dialóg občianskej spoločnosti a štátnych inštitúcií,
- transformácia a budovanie organizácií na pomoc rozvojových krajín,
- rozvíjanie trhovej ekonomiky a konkurencieschopnosti rozvojových krajín,
- integrovanie rozvojových krajín do väzieb medzinárodných organizácií a štátov.

Na účely vypracovania zadania diplomovej práce bolo potrebné stanoviť hlavný cieľ práce, ktorého hlavnou úlohou je vypracovať zhodnotenie možností financovania rozvojovej spolupráce a na základe vybraného rozvojového projektu určeného pre rozvojovú krajinu.

V prvej kapitole diplomovej práce vypracujeme ciele a metodiku práce. V súvislosti s hlavným cieľom zadefinujeme aj čiastkové ciele. V metodike práce stanovíme pracovný postup riešenia práce, zdroje údajov a dát a metódy skúmania.

Druhá kapitola bude venovaná teoretickým východiskám riešenej problematiky. Zameriame sa na vypracovanie charakteristiky rozvojovej spolupráce a rozvojovej pomoci, rozvojových cieľov, faktorov vzniku rozvojovej pomoci, členeniu rozvojovej pomoci, súčasného stavu a východísk poskytovania rozvojovej pomoci v EÚ, inštitúciám rozvojovej spolupráce a pomoci, inštitucionálneho rámca inštitúcií rozvojovej pomoci, ich vzniku a vývoja. V súvislosti s problematikou sa zameriame aj na postavenie Českej republiky v medzinárodnom systéme rozvojovej spolupráce.

Tretia kapitola bude pozostávať z praktického vypracovania možností financovania rozvojovej spolupráce prostredníctvom štátov, organizácií a iných súčasných rozvojových foriem finančnej pomoci. V poslednej kapitole navrhujeme opatrenia na základe ktorých sa zefektívni forma rozvojovej spolupráce a pomoci. V závere diplomovej práce zhrnieme vypracovanie práce a zhodnotíme dosiahnuté výsledky.

1 Ciel' a metodika práce

Obsahom kapitoly je zadefinovať ciele a metodiku práce. V súvislosti s hlavným cieľom zadefinujeme čiastkové ciele. V metodike práce stanovíme pracovný postup riešenia práce, zdroje údajov a dát a metódy skúmania.

1.1 Ciele práce

Hlavným cieľom diplomovej práce je zhodnotiť možností financovania rozvojovej spolupráce a popísanie vybraného rozvojového projektu. Na dosiahnutie hlavného cieľa je potreba stanoviť nasledovné determinanty:

- charakteristika rozvojovej spolupráce a rozvojovej pomoci,
- charakteristika rozvojových cieľov,
- zadefinovanie faktorov vzniku rozvojovej pomoci,
- vypracovanie klasifikácie rozvojovej pomoci,
- popísanie inštitúcií rozvojovej spolupráce a pomoci, inštitucionálneho rámca inštitúcií rozvojovej pomoci, ich vznik a vývoj,
- popísanie súčasného stavu a východísk poskytovania rozvojovej pomoci v EÚ,
- popísanie zahraničnej rozvojovej spolupráce Českej republiky,
- výber rozvojovej krajiny,
- popísanie vybraného rozvojového projektu,
- vypracovanie návrhov a opatrení na zefektívnenie možností financovania rozvojových krajín.

1.2 Metodika práce

Podkapitola bude zamerané na vypracovanie pracovného postup vypracovania diplomovej práce, zároveň bude popísaný základný zdroj údajov a dát a určené metódy skúmania, ktorých cieľom bude vypracovať teoretickú a praktickú časť práce.

1.2.1 Pracovný postup riešenia diplomovej práce

Pracovný postup riešenia diplomovej práce pozostáva z nasledujúcich po sebe idúcich častí:

- charakteristika rozvojovej spolupráce a rozvojovej pomoci,
- charakteristika rozvojových cieľov,
- zadefinovanie faktorov vzniku rozvojovej pomoci,
- vypracovanie klasifikácie rozvojovej pomoci,
- popísanie inštitúcií rozvojovej spolupráce a pomoci, inštitucionálneho rámca inštitúcií rozvojovej pomoci, ich vznik a vývoj,
- popísanie súčasného stavu a východísk poskytovania rozvojovej pomoci v EÚ,
- popísanie zahraničnej rozvojovej spolupráce Českej republiky,
- charakteristika vybranej rozvojovej krajiny,
- popísanie vybraného rozvojového projektu,
- vypracovanie analýzy možností financovania rozvojovej spolupráce,
- vypracovanie návrhov a opatrení na zefektívnenie možností financovania rozvojových krajín.

1.2.2 Zdroje údajov a dát

V diplomovej práci budú použité zdroje údaje a dáta, ktoré boli získané pre účel vypracovania teoretickej a praktickej časti, sú to odborné knižné publikácie autorov zaoberajúcich sa danou problematikou a informácie získané z dokumentov organizácií podieľajúcich sa na rozvojovej spolupráci a pomoci vo svete.

1.2.3 Metódy skúmania

V teoretickej časti diplomovej práce bude použitá metóda dedukcie, ktorej základnou úlohou bude vypracovať charakteristiku rozvojovej spolupráce a rozvojovej pomoci, rozvojových cieľov, zdefinovanie faktorov vzniku rozvojovej pomoci, inštitucionálneho rámcu inštitúcií rozvojovej pomoci, ich vznik a vývoj. Dedukciou sa dopracujeme zo všeobecných informácií k podstatným poznatkom potrebných na vypracovanie teoretickej časti diplomovej práce.

Metóda analýzy bude použitá v teoretickej a praktickej časti diplomovej práce, ktorej úlohou bude vypracovať analýzu súčasného stavu a východísk poskytovania rozvojovej pomoci na Slovensku, Česku a v EÚ. V praktickej časti bude úlohou vypracovať analýzu možností financovania rozvojovej spolupráce a vybraného rozvojového projektu.

Metóda klasifikácie bude použitá v teoretickej časti diplomovej práci, prostredníctvom ktorej vypracujeme klasifikáciu rozvojovej pomoci a popísanie inštitúcií rozvojovej spolupráce a pomoci.

2 Teoretická časť

Druhá kapitola bude venovaná teoretickým východiskám riešenej problematiky. Zameraním bude vypracovať charakteristiku rozvojovej spolupráce a rozvojovej pomoci, rozvojových cieľov, faktorov vzniku rozvojovej pomoci, členeniu rozvojovej pomoci, súčasného stavu a východísk poskytovania rozvojovej pomoci v Českej republike a v EÚ, inštitúcií rozvojovej spolupráce a pomoci, inštitucionálneho rámcu inštitúcií rozvojovej pomoci, ich vznik a vývoj.

2.1 História vzniku rozvojovej spolupráce a pomoci

V podkapitole bude popísaný postupný historický vznik rozvojovej spolupráce a pomoci v jednotlivých storočiach, krajinách s cieľom poukázať na chápanie rozvojovej spolupráce a pomoci rôznymi autormi, ktorí počas svojho života mali možnosť byť pri zrode týchto aktivít v globálnom meradle.

Historický rozvoj spolupráce a pomoci súvisí s globálnou nerovnosťou a osamostatnením bývalých kolónií, ktoré podľa mnohých filozofov si nevedeli zaistiť vo svete základné práva. Otázkou globálnej nerovnosti sa zaoberali mnohí politickí filozofi ako je Henry Shue, ktorý vo svojej publikácii „Basic Rights“, deklaruje, že otázka rozvojovej pomoci má nadobudnúť charakter zaistenia práva prežitia rozvojových krajín, ktoré sa ocitli v danej situácii vplyvom nevhodne nariadených politík, nadnárodných korporácií, Svetovej banky, MMF, WTO a pod. (Dudáš, 2007).

Podľa politickej filozofie, tým, že si tieto krajiny následne nevedeli vybudovať vlastný systém a budovať vlastné práva, vznikla myšlienka pomoci týmto krajinám v zmysle etických princípov a morálnych povinnosť vyspelých krajín. Ďalším autorom, ktorý sa zaoberal otázkou pomoci rozvojových krajín bol aj Peter Singer. Vo svojej publikácii „Reconsidering Famine Relief Argument“, uvádza argumenty, prečo musia vyspelé krajiny pomáhať rozvojovým. Prvým argumentom je, že hlad považuje za zlú vec a svet kde hladuje málo ľudí je dobrým svetom (Chebeňová, Miček, 2014).

Druhým argumentom, deklaruje, že zlému môžeme predísť aj bez obetovania niečoho porovnateľne dôležitého a tretím argumentom deklaruje, že bohatí vo

vyspelých krajinách môžu zredukovať počet hladujúcich na svete. Prvé výzvy uskutočňoval Singer v 70. rokoch 20. storočia, kedy vyzýval vyspelé krajiny, aby redukovali počet chudobných a hladujúcich. Singer deklaroval rozvojovú spolupráce pomoc myšlienkou, že na podporu krajín trpiace hladomorom je povinnosťou bohatých krajín podporovať tieto krajiny (Dudáš, 2007).

Vznik rozvojovej pomoci súvisí aj s tzn. Studenou vojnou, kedy veľmoci Spojené štáty a Sovietsky zväz za účelom získania väčšinového vplyvu poskytovali finančnú pomoc. Väčšina sovietskej pomoci smerovala pomoci Severnému Vietnamu, Severnej Kórey, Kuby alebo Mongolska s cieľom vytvoriť stabilné ekonomické prostredie. Tieto strategické prvky oboch veľmocí smerovali v poskytovaní vlastných finančných prostriedkov na pomoc rozvojových krajín a boju proti chudobe. Výsledkom studenej vojny však nebolo potlačenie chudoby ako celosvetového problému, ale dosiahnutie a vybudovanie si zahraničnopolitického postavenia (Zolcerová, 2007).

Rozvojová pomoc prekvitla aj vo Francúzsku a Japonsku. Francúzsko vytváralo rozvojovú pomoc v bývalých koloniálnych provinciách severozápadnej Afriky s cieľom poskytnúť zahraničnú pomoc. Japonsko svoje aktivity smerovalo v oblasti rozvojovej pomoci do budovania a zabezpečovaní prístupu k potrebným surovinám rozvojovým krajinám. Čína začala presadzovať rozvojovú pomoc ako formu reštrukturalizácie inštitúcií a organizácií na pomoc rozvojovým krajinám, ktorej podstata bola založená na poskytovaní lacných úverov a finančných prostriedkov na budovanie infraštruktúry v Afrike (Chebeňová, Miček, 2014).

Na základe vyššie uvedených krajín považujeme rozvojovú pomoc za veľmi neskorú aktivitu a mladý koncept budovania medzinárodných vzťahov vyspelých krajín. Krajiny sú považované za tzv. donorov rozvojovej pomoci, ktoré okrem sociálnych cieľov sledovali aj politické a ekonomické ciele. Rozvojová pomoc nenadobudla svoje jednotné postavenie s cieľom vyvíjať rozvojové projekty pre chudobné krajiny bez ohľadu na to, aký politicky alebo sociálny vzťah k nej mali. Ciele vyspelých krajín smerovali najprv k uspokojeniu svojich potrieb. V procese vývoja rozvojovej spolupráce a pomoci pokračoval aj politický filozof John Rawls, ktorý vo svojej publikácii „Teória spravodlivosti“ vyzdvihuje terajšiu nevedomosť spoločnosti pomoci

rozvojovým krajinám založenej na ignorancii chápania spoločenských tried, rasy, pohlavia, náboženstva a pod. (Dudáš, 2007).

Z jeho teórie vyplývajú dva typy princípov, z ktorých vychádza spravodlivosť a podpora rozvojových krajín. Prvý princíp poukazuje na spravodlivosť všetkých členov spoločnosti a druhý princíp poukazuje na to, že spoločenská, ekonomická alebo politická nerovnosť je spravodlivá iba vtedy, ak prinášajú výhody najmä pre najmenej rozvinuté krajiny. V 90. rokoch 20. storočia sa otázkou rozvojovej spolupráce a pomoci nezaoberali len filozofi a politici, ale aj organizácie a inštitúcie, ktoré chceli dať tejto otázke aj inštitucionálny charakter. Podstatným dokumentom pri podpore rozvojovej spolupráce a pomoci bola tzv. „Miléniová deklarácia“ prijatá Valným zhromaždením OSN ku koncu roka 1999, teda svoju opodstatnenosť dosiahla až v roku 2000 (Zolcerová, 2007).

Základným cieľom deklarácie bola *„zodpovednosť svetových lídrov za rozvoj na celom svete a najmä v rozvojových krajinách na základe kolektívnej zodpovednosti podpory na základe princípu ľudskej dôstojnosti, rovnosti a spravodlivosti na globálnej úrovni.“* (Rusnák a kol., 2002, 25 s.).

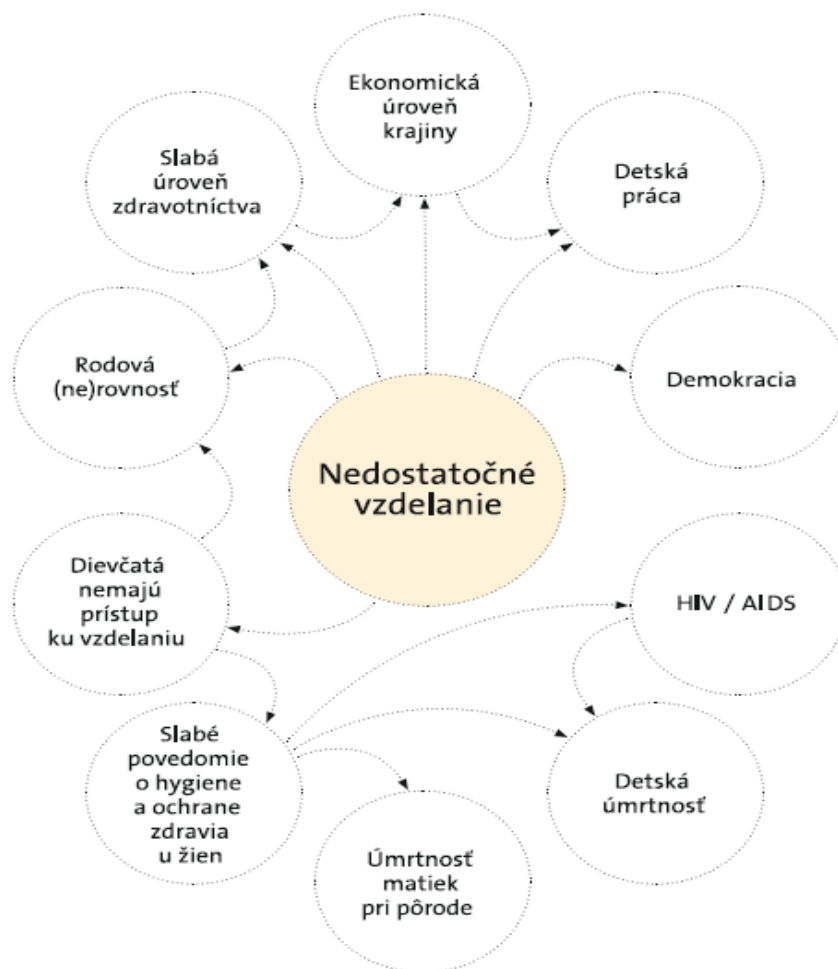
Hlavnými cieľmi miléniových rozvojových cieľov je (Chebeňová, Miček, 2014):

- poskytovať základné vzdelanie,
- odstrániť chudobu a hlad,
- zamedziť vzniku detskej úmrtnosti,
- zabezpečiť rovnosť postavenia žien,
- zabezpečiť zdravie matiek,
- zamedziť tvorbe infekčných a prenosných chorôb,
- rozvíjať globálne partnerstvo.

Ako je možné vidieť, na prvom mieste miléniových rozvojových cieľov je uvedené vzdelanie. Vzdelanie v rozvojových krajinách je veľmi ochudobnené a to z toho dôvodu, že v krajine nie je dostatok kvalifikovaných pedagógov na výučbu,

mnohé z rodín nemajú dostatok finančných prostriedkov, aby umiestnili svoje deti do škôl a zároveň mladú generáciu brzdí ich vlastná rodina, ktorá ich nenúti nadobúdať úroveň vzdelania (Benč, 2005).

Na Obrázku 1, ktorý pozostáva zo štúdií realizovaných Nadáciou Pontis je základom vzdelanie, ktorého nedostatok stojí za zaostalosťou a následným nedostatočným rozvojom krajín.

Obrázok 1 Dôvody podmieňujúce vznik rozvojových krajín

Zdroj: Rozvojové vzdelávanie. Témy a metódy. Nadácia Pontis. 2013.

2.2 Význam a úlohy rozvojovej spolupráce a pomoci

Podstatou rozvojovej spolupráce a pomoci je budovať globálnu, vedomostnú spoločnosť, brať zodpovednosť za globalizačný vývoj vo svete a dlhodobo budovať trvalo udržateľnú ekonomickú situáciu vo svete s cieľom budovať činnosti, ktoré úzko súvisia s budovaním a podporou rozvojových krajín a zlepšenia ich economickej, politickej a sociálnej situácie (Dudáš, 2007).

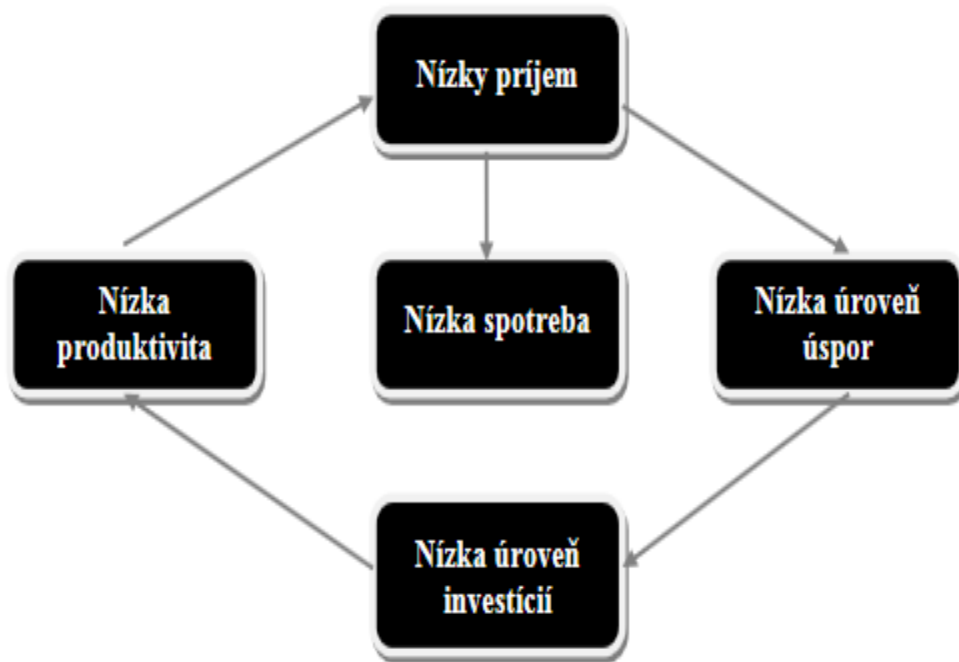
Teoretickým východiskom vzniku rozvojovej spolupráce a pomoci je hypotéza mnohých autorov, ktorí si zakladajú na myšlienke, že systém ľudí rozvojových krajín je založený na systéme úspor a ich príjmu. Ľudia z rozvojových krajín sú chudobnejší a vzdelanostne zaostávajú za priemerom sveta, ktorí na základe svojej situácie menej plánujú investovať do budúcnosti a menej šetria. Národné úspory sú z uvedeného dôvodu nízke, čo nezabezpečuje rozvoju ľudského a fyzického kapitálu, absentujú investície do technológií, know-how, absentuje produktivita a efektivita ekonomiky klesá z čoho plynú aj nízke dôchodky. Rozvojové krajiny sa tak ocitajú v uzavretom kolobehu, z ktorého sa nemôžu dostať (Chebeňová, Miček, 2014).

Aby sa tento kruh prerušil bolo potrebné podieľať sa na podpore týchto krajín prostredníctvom zahraničných rozvojových projektov, poskytovania dostatočného kapitálu, technológie, know-how. Na rozvojovej pomoci sa podieľali najmä vyspelé, ekonomicky nezávislé krajín pre ktorých je rozvojová pomoc považovaná za základný kameň ich medzinárodnej spolupráce. Zo strany vyspelých krajín môžeme považovať rozvojovú pomoc za prostriedok alebo ako povinnosť. Podľa mnohých autorov je rozvojová pomoc morálnou povinnosť krajín pomáhať rozvojovým krajinám. Kritici vyspelých krajín argumentujú rozvojovú pomoc za prostriedok vyspelých krajín ako budovať intenzívnu a efektívnu spoluprácu v oblasti rozvoja vo svoj prospech (Rusnák a kol., 2002).

S odstupom času sa mnohé myšlienky autorov na ciele vyspelých krajín v oblasti rozvojovej pomoci zjednotili. Doba začala prinášať zmenu vo vnímaní rozvojovej pomoci, z dôvodu, že nevyhnutnosť pomoci rozvojových krajín silnela a rozvojová spolupráca nadobudla svoje postavenie v oblasti bezpečnostnej politiky. Úlohou bolo

vytvoriť podmienky, ktoré by zamedzili vzniku nežiaducich situácií s rastúcimi konfliktami a hrozbami v oblasti bezpečnosti rozvojových krajín (Rusnák a kol., 2002).

Na nasledovnom Obrázku 2 je zobrazený kolobeh faktorov, ktoré spôsobujú problémy rozvojovým krajinám.

Obrázok 2 Faktory spôsobujúce vznik rozvojových krajín

Zdroj: DUDÁŠ, T., a kol. 2007. Rozvojová pomoc a spolupráca.

Rozvojová pomoc nadobudla postupom času aj myšlienku charitatívnej a humanitárnej pomoci, čo je podľa slov autorov odlišná činnosť. Humanitárna činnosť zabezpečuje riešenie dôsledkov vzniknutých katastrof, prírodných alebo iných s cieľom poskytnúť základné podmienok pre život ako bolo jedlo, prístrešok, ošatenie, pitnú vodu a pod.. Rozvojová pomoc nadobúda svoj zmysel a postavenie až po vytvorení stabilných podmienok v rozvojových krajinách s cieľom vybudovať novú infraštruktúru, vzdelanie, zdravotnú starostlivosť a pod. (Chebeňová, Miček, 2014).

2.3 Klasifikácia a formy rozvojovej spolupráce a pomoci

Ako už bolo spomínané rozvojová spolupráca a pomoc je veľmi diskutovanou témou a aktívne sa tejto otázke začali venovať vyspelé krajiny v 90. rokoch 20. storočia, ktoré zmenili svoje politické, ekonomické a sociálne motívy.

Poskytovanie rozvojovej spolupráce a pomoci možno členiť nasledovne (Benč, 2005):

- implementácia vládnych subjektov, mimovládnych organizácií a ich kombinácia:
 - vládna resp. oficiálna rozvojová spolupráca a pomoc – pomoc sa uskutočňuje na základe výdavkov zo štátneho rozpočtu, rozvojová pomoc je súčasťou zahraničnej politiky a jej priorit,
 - mimovládna rozvojová spolupráca a pomoc – pomoc zabezpečovaná darcami, nadáciami, charitatívnymi organizáciami, zbierkami, sponzorskými darmi ako od fyzických tak aj od právnických osôb,
- pomoc poskytovaná priamo bilaterálnymi pomocami distribuovanými medzinárodnými organizáciami:
 - bilaterálna rozvojová pomoc – pomoc založená na podpore rozvojovej krajiny s ktorou má vyspelá krajina politické vzťahy, táto forma bola kritizovaná z dôvodu, že vyspelé krajiny sledovali viac svoje záujmy ako to, či rozvojová krajina dosahuje zlepšenie svojej situácie,
 - multilaterálna pomoc – rozvojovými krajinám je poskytovaná podpora na základe viacerých vyspelých krajín s ktorou má rozvojová krajiny politické vzťahy, pomoc je poskytovaná prostredníctvom medzinárodných organizácií,

- časové a vecné hľadisko rozvojovej pomoci:
 - rozvojová pomoc – charakterom tejto pomoci je dlhodobá podpora rozvojových krajín v oblasti politiky, ekonomiky a spoločenského života, vyspelé krajiny sa zúčastňujú na rozvojovej pomoci v závislosti od svojich priorít, vyspelé krajiny poskytujú pomoc prostredníctvom medzinárodných organizácií,
 - humanitárna pomoc – táto forma pomoci je zabezpečovaná nielen vyspelými krajinami, ale hlavne občanmi týchto krajín na základe slobodnej vôle v zmysle princípu solidarity, výsledkom pomoci je vyššia efektivita pomoci, humanitárne pomoci sa realizuje v dôsledku vzniknutých prírodných katastrof, nedostatku potravín a pod..

Formy rozvojovej spolupráce a pomoci (Benč, 2005):

- technická – ide o poskytovanie vedomostí, zručností, schopností a know – how,
- potravinová – zabezpečovanie základných potravín,
- finančná – zabezpečovanie finančných prostriedkov na stabilizáciu ekonomiky rozvojovej krajiny,
- odpustenie dlhov – ide o odpustenie dlhov rozvojových krajín,
- podpora nevládných organizácií.

2.4 Charakteristika rozvojových krajín a ich klasifikácia

Pod rozvojovými krajinami rozumieme nízko rozvinuté krajiny sveta, ktoré absentujú v štruktúre priemyslu, finančných zdrojov, ekonomiky, politiky a sociálneho života. Zaraďujeme sem najchudobnejšie štáty sveta, ktoré sú odkázané na pomoc vyspelých krajín. Tieto krajiny zároveň disponujú nedostatočne rozvinutou zdravotnou, vzdelávacou, dopravnou, geografickou, klimatickou štruktúrou (Chebeňová, Miček, 2014).

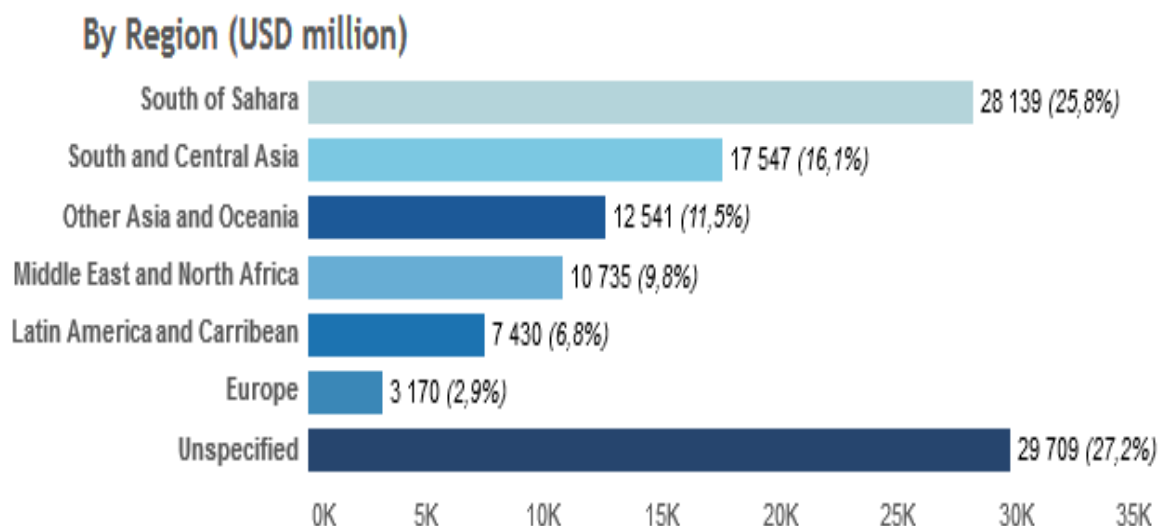
Podľa Zolcerovej (2007) boli rozvojové krajiny rozlišované podľa nasledovných kritérií:

- nízke príjmy – podľa tohto kritéria možno rozvojové krajiny určiť s príjmom na obyvateľa nižším ako 750 dolárov ročne, preto, aby krajina nebola rozvojovou krajinou musí dosahovať ročné príjmy HDP 900 dolárov ročne,
- nedostatočné ľudské zdroje – týmto kritériím sa sledujú indikátory zdravého stravovania, starostlivosti o zdravie, úroveň vzdelania,
- ekonomická zraniteľnosť – týmto kritériom je možné sledovať viacero faktorov ako je nestabilita produkcie poľnohospodárskych produktov, nedostatočné exportné a importné možnosti tovarov alebo služieb, prírodné katastrofy a pod..

V súčasnosti je členenie rozvojových krajín pod správou Svetovej banky, ktorá od roku 2015 kategorizuje rozvojové krajiny podľa nasledovných kritérií (World Bank Country and Lending Groups, 2015):

- vo výške \$ 1.025 a menej – Afganistan, Benin, Burkina Faso, Burundi, Etiópia, Kongo, Guinea, Haiti, Libéria, Malawi, Mali, Madagaskar, Niger, Nepál, Uganda, Zimbabwe, Togo, Tanzánia, Somálsko, Senegal, Rwanda,
- HND na obyvateľa v rozmedzí \$ 1.026 a 4.035 \$ - Arménsko, Bolívia, Kamerún, Ghana, Honduras, India, Mongolsko, Nigéria, Ukrajina, Vietnam, Yemen, Zambia, Uzbekistan, Tadžikistan,
- HND na obyvateľa v rozmedzí \$ 4.036 a 12.475 \$ - Belize, Kolumbia, Kuba, Bulharsko, Argentína, Azerbajdžan, Angola, Irak, Libia, Malajzia, Maldivy, Turecko, Srbsko, Paraguaj, Peru, Panama,
- HND na obyvateľa vo výške \$ 12.476 alebo viac – Andora, Bahrain, Canada, Singapur, Španielsko, Grécko, Poľsko, Sejkely, Slovensko, Portugalsko, Oman, Gibraltár, Austrália, Rakúsko a pod..

K top desať najväčším prijímateľom rozvojovej pomoci je Myamar, Afganistan, India, Vietnam, Keňa, Etiópia, Pakistan, Tanzánia, Sýria. Podľa Grafu 1 sú podľa mil. dolárov najväčší prijímatelia rozvojovej pomoci nasledovné regióny:

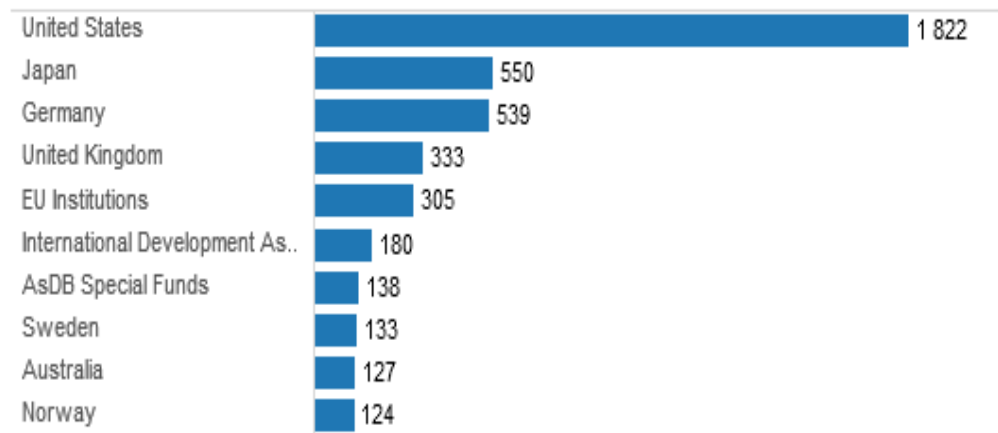
Graf 1 Najväčší prijímatelia rozvojovej spolupráce podľa regiónov

Zdroj: Interactive summary charts for total DAC, DAC and non-DAC members. 2015.

2.5 Poskytovatelia rozvojovej spolupráce a pomoci a ich význam

V rámci historického vývoja k najväčším svetovým poskytovateľom tzv., donory rozvojovej spolupráce patri USA, Japonsko, Nemecko, Veľká Británia, EÚ, Švédsko, Austrália, Nórsko. Na Grafe 2 sú zobrazené finančné pomoci jednotlivých krajín vyjadrených v mil. dolároch. Graf 2 poukazuje na, že USA sa ako donorská krajina podieľa na najväčšom poskytovaní rozvojovej pomoci a spolupráce.

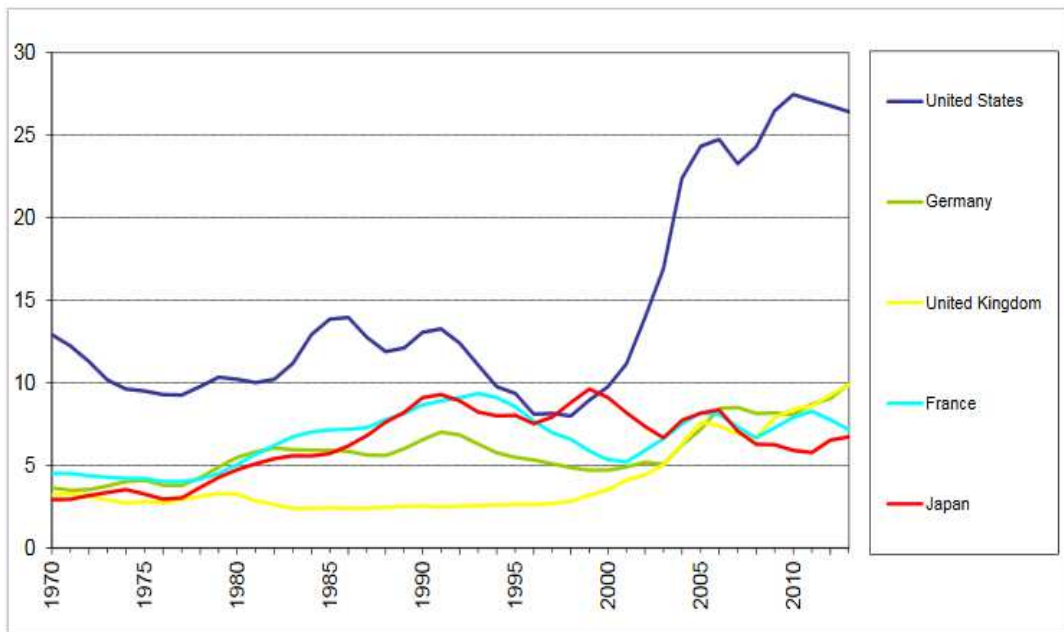
Top Ten Donors of Gross ODA for Afghanistan, 2013-2014 average, USD million

Graf 2 Desat' najväčších donorov sveta

Zdroj: Top Ten Donors of Gross ODA for Afghanistan, 2013-2014 average, USD million. 2016.

Na Grafe 3 je zobrazený vývoj rastu rozvojovej podpory u jednotlivých donorských krajinách.

Graf 3 Vývoj rozvojovej podpory u najväčších donorských krajinách

Zdroj: DEVELOPING COUNTRIES. 2016.

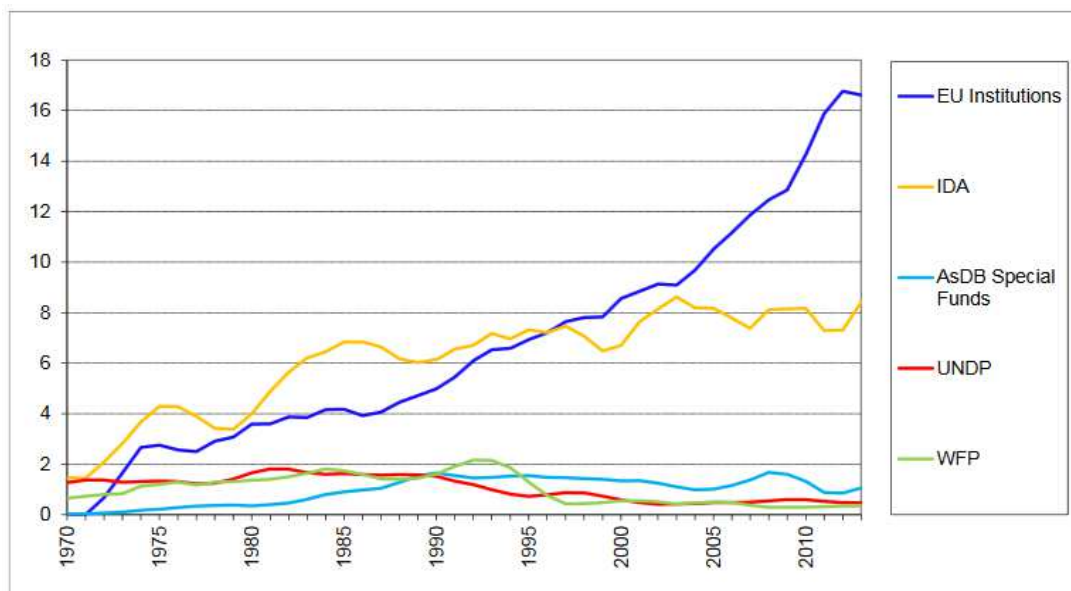
Na Obrázku 3 sú zobrazený najväčší multilaterálni donori poskytujúci rozvojovú pomoc a ich vynaložené finančné prostriedky.

	2012	2013	2014	3-year average	% of all multilaterals
1 EU Institutions	17 173	15 645	16 389	16 403	39%
2 IDA	6 840	8 172	10 262	8 425	20%
3 Global Fund	3 307	3 946	2 847	3 367	8%
4 African Dev.Bank	1 902	2 324	2 042	2 089	5%
5 IDB Special Fund	1 413	1 930	1 719	1 687	4%
6 GAVI	1 068	1 544	1 415	1 342	3%
7 UNICEF	1 140	1 230	1 295	1 222	3%
8 AsDB Special Funds	716	1 004	1 477	1 066	3%
9 UNRWA	667	539	680	629	2%
10 GEF	537	573	605	572	1%
Other multilaterals	4 545	5 278	4 418	4 747	11%
Total multilaterals	39 309	42 185	43 151	41 548	100%

Obrázok 3 Najväčší multilaterálni donori

Zdroj: DEVELOPING COUNTRIES. 2016.

Na Graf 4 je zobrazený vývoj poskytovania rozvojovej pomoci multilaterálnymi donormi.

Graf 4 Vývoj zmien rozvojovej podpory multilaterálnych donorov

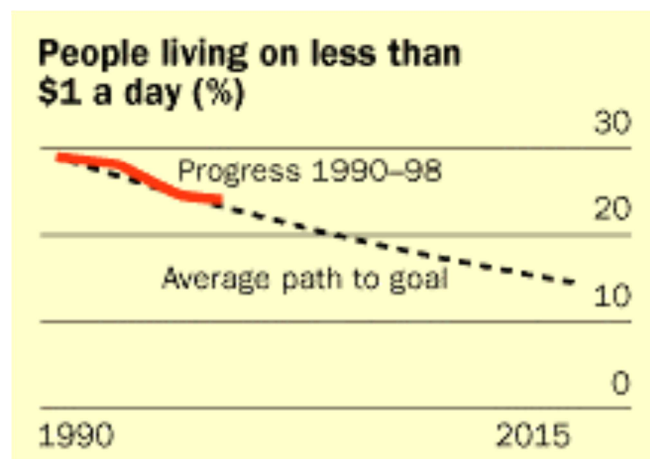
Zdroj: DEVELOPING COUNTRIES. 2016.

Rozvojovou spoluprácou sa jednotliví donori snažia dosiahnuť ciele v nasledovných oblastiach:

- chudoba – na základe historického vývoja sa do roku 1990 vyskytovali štatistiky, ktoré ukazovali, že na svete existovalo cca 20% obyvateľov, ktorí žili v extrémnej chudobe, v rámci tejto oblasti bolo cieľom vyspelých krajín znížiť tieto hodnoty na polovicu, tzn., že v roku 2015 by mala oblasť chudoby predstavovať len cca jednu miliardu chudobných ľudí, tento vývoj dosiahla v 90. rokoch najmä Čína a vypuknutie finančnej krízy v rokoch 1997 – 1998,

naopak v bývalom Sovietskom zväze sa hodnoty chudobných zvýšila, cieľom donorov bolo vybudovať komplexný systém sociálneho a ekonomického rozvoja, ktorý by dlhodobo udržal požadovaný stav znižovania chudoby vo svete, ako prvým krokom bolo zníženie deprivácie chudobných, participovanie spoločnosti na spoločenskom a politickom živote s vybudovaním demokracie,

v krajinách, ktorí nepristúpili na uvedené kroky sa stali bodom poklesu finančných inštitúcií, neexistujúcej verejnej kontroly, neefektívnosti systému, na Graf 5 je zobrazený trend v znižovaní chudoby vo svete do roku 2015,

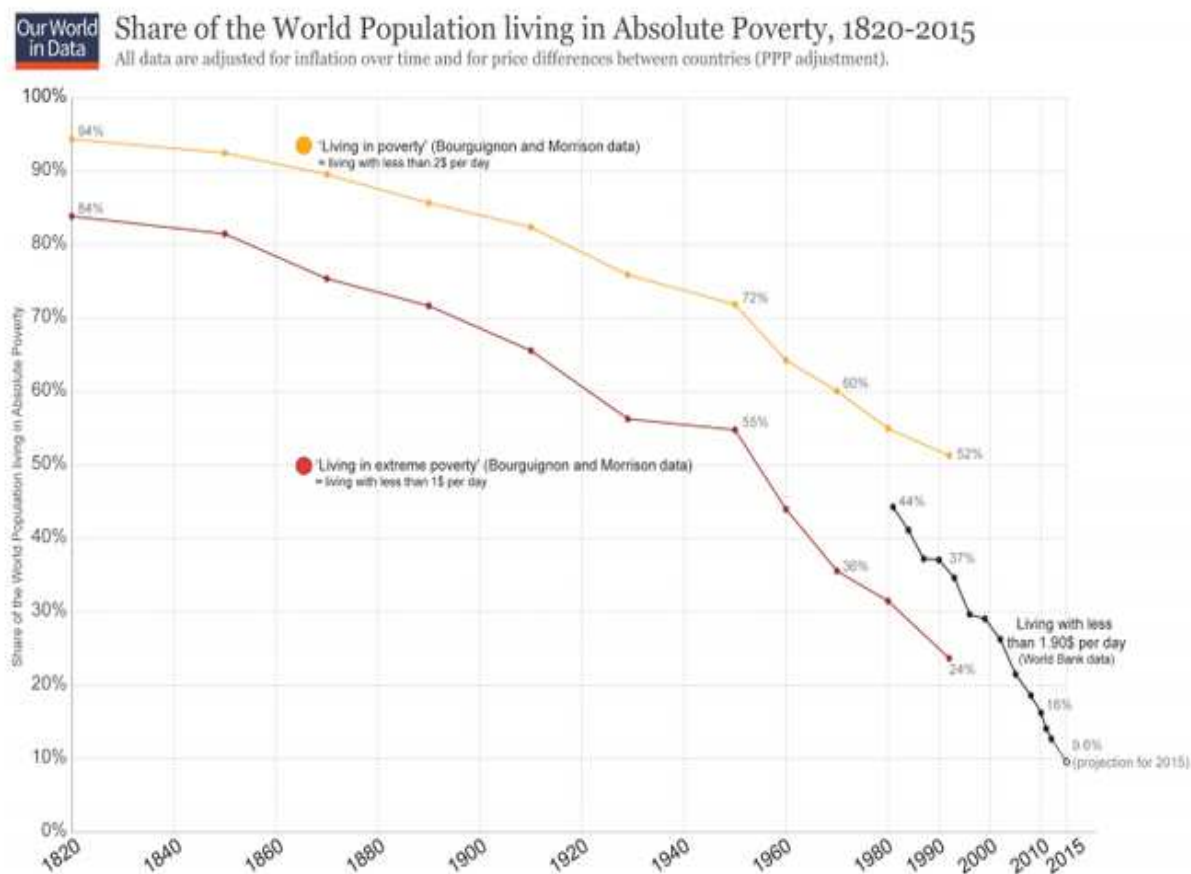

Graf 5 Trend znižovania chudoby

Zdroj: Režňáková, M. 2012. Efektivní financování rozvoje podnikání.

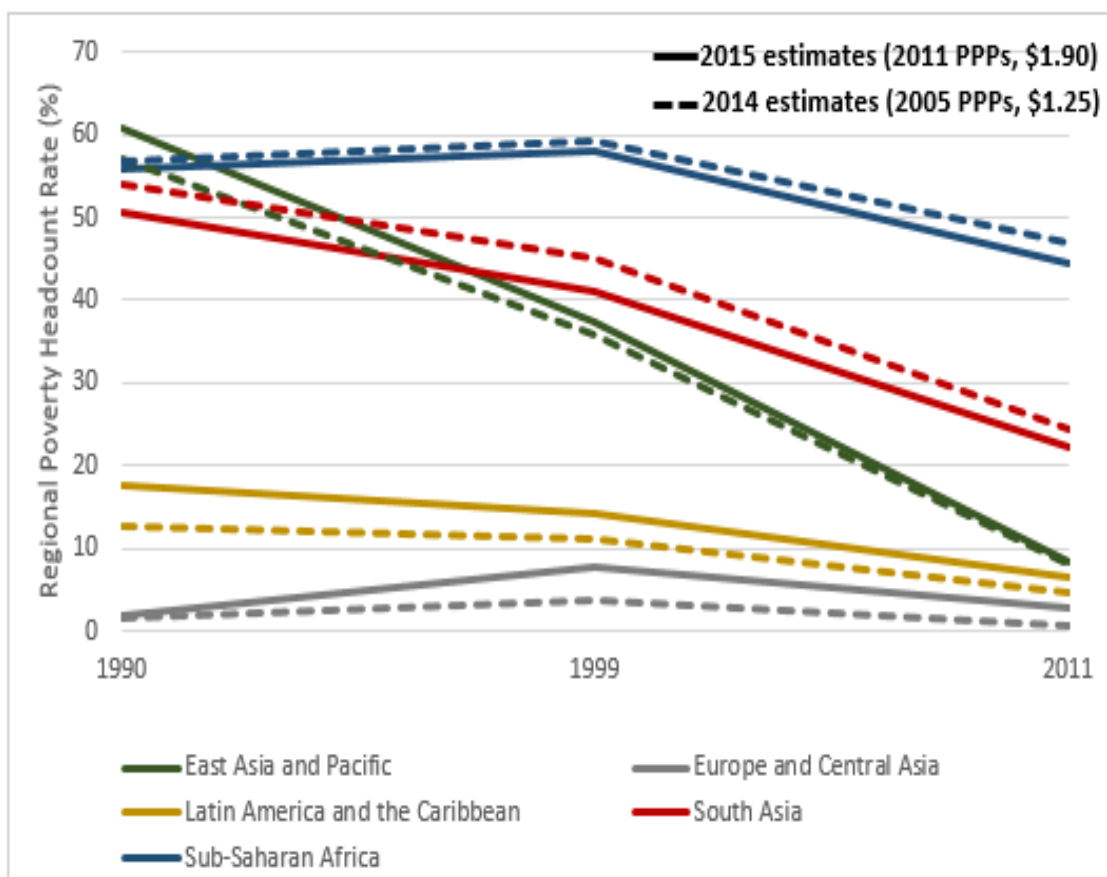
Do roku 2015 bola hranica chudoby posudzovaná ak denné príjmy predstavovali hodnotu pod 1 dolár na deň. Táto hranica chudoby bola v roku 2015 revidovaná a od vtedy sa extrémna chudoba sa začala zvyšovať. Meranie chudoby je založené na peňažných hodnotách spotreby obyvateľov. V súčasnosti podľa Svetovej banky je súčasná hranica extrémnej chudoby na medzinárodnej hranici chudoby posudzovaná ak denné príjmy sú v hodnote menej ako 1,90 dolára.

Na Grafe 6 je zobrazený vývoj posúvania hranice chudoby od roku 1820 – 2015 až po súčasnú hodnotu posudzovania chudoby 1,90 dolára na deň.

Graf 6 World Poverty. The historical perspective on extreme poverty

Zdroj: World Poverty. 2015. The historical perspective on extreme poverty.

Graf 7 Vývoj znižovania hranice chudoby

Zdroj: The international poverty line has just been raised to \$1.90 a day. 2015.

Na Grafe 7 sú uvedené jednotlivé rozvojové krajiny a podiel znižovania hranice chudoby. Ako je vidieť v krajinách Európy a Strednej Ázie dochádza k neustálemu znižovaniu hranice chudoby. Výrazný rozdiel sa prejavil v Južnej Ázii a Pacifiku a Východnej Ázii

- vzdelávanie – táto oblasť v 90. rokoch taktiež zasiahla do systému rozvojovej spolupráce s pomoci, z dôvodu, že v tom čase vznikali rozsiahle rozdiely v poskytovaní základného školského vzdelávania, v tom čase sa všeobecné základné vzdelanie posudzovalo podľa troch podmienok: účasťou na vzdelávaní, završením základného vzdelávania a výsledkami z neho,

podľa štatistík z 90. rokov základné školské vzdelávanie vo východnej Ázii, Európe a Centrálnej Ázii navštevovalo takmer 90 % detí a v Afrike len čosi 55%, situácie poskytovania základnej školskej dochádzky nebola ani vo vyspelých krajinách najlepšia, mnoho škôl bolo preplnených, čím sa úroveň vzdelávania znižovala a absentovali aj kvalifikovaní pedagógovia,

v súčasnosti oblasť vzdelávania je súčasťou cieľov SDG, ktoré boli prijaté v rámci Agendy globálneho vzdelávania – 2030 v rámci udržateľného rozvoja z OSN. Cieľom je zabezpečiť spravodlivé a kvalitné vzdelávanie s podporou dosahovania celoživotného vzdelávania pre všetkých. Úspech týchto cieľov je poháňaný vzdelávacím cieľ. Tieto SDG ciele odrážajú dôležitú úlohu vzdelávania. Agenda 2030 tvorí rámec ako previesť do praxe záväzky prijaté na celoštátnej, regionálnej i globálnej úrovni a poskytovať návod pre realizáciu vzdelávania (SDG 4 Education 2030. 2016).

V rámci vzdelávacích cieľov boli stanovené nasledovné ciele (Education for All Goals, 2016):

- Rozširovať a zlepšovať komplexnú dennú starostlivosť o dieťa detstva a jeho vzdelávanie, a to najmä pre najviac ohrozené a znevýhodnené deti.
 - Zabezpečiť, aby do roku 2015 všetky deti, najmä dievčatá, deti vyrastajúcich v ťažkých podmienkach a príslušníci etnických menšín, mali prístup k údajom a úplnému, bezplatnému a povinnému základnému vzdelaniu s dobrou kvalitou.
 - Zabezpečiť, aby učenie bolo navrhnuté podľa potrieb všetkých mladých ľudí a dospelých s rovnakým prístupom k učeniu.
 - Odstrániť nerovností medzi pohlaviami v základnom a strednom školstve a dosiahnuť rodovú rovnosť vo vzdelávaní.
- rovnosť pohlaví – táto oblasť patrí výlučne k problémom rozvojových krajín v súvislosti s nerovnosťou ženského pohlavia, dôvodom prečo sa vytvára rozdiel medzi mužmi a ženami, je ten, že ženy v rozvojových

krajinách dosahujú nižšiu úroveň vzdelania, ďalšou príčinou rozdielov sú náboženské rozdiely, počet detí v rodine, v rodinách s väčším počtom detí majú možnosť študovať len vybrané deti a z nich sú vybraní predovšetkým chlapci,

dôvodom výberu chlapcov je tá skutočnosť, že ženská práca nie je tak finančne ohodnotená ako chlpská, no napriek tejto skutočnosti sa pomer rastu ženského vzdelávania zvyšuje, napríklad v krajinách ako je Venezuela, Arménsko, Mongolsko, či Afrika sa trend hlásenia žien k vzdelávaniu zvyšuje,

- novorodenecká a detská úmrtnosť – zdravie detí patrí k základom rozvojovej spolupráce a pomoci vyspelých krajín a celej spoločnosti, v rokoch 1960 – 1990 sa hranica novorodeneckej a detskej úmrtnosti znížili o polovicu, v krajinách ako je Čína, Vietnam sa podarilo znížiť úmrtnosť o takmer tri štvrtiny a celkovo vo svete sa tento trend znížil, vybudovaním efektívneho procesu a naplňovania cieľov komplexného systému rozvojovej spolupráce a pomoci, no napriek tomu sa tento trend úplne nezastavil, nedostatočnému množstvu pitnej vody sa znížila imúnosť, zvýšili sa podvýživa, narástli ozbrojené konflikty o pitnú vodu a zvýšil sa počet infekčných chorôb malárie, HIV, AIDS či tuberkulózy, novorodenecká a detská úmrtnosť sa vyskytovala najmä u detí, ktoré nemali dostatočné podmienky pri pôrode a po ňom, deti umierali na pneumóniu, úplavicu, maláriu či osýpky, novorodenecká a detská úmrtnosť sa nevyskytovala len v rozvojových krajinách, ale aj v niektorých vyspelých,
- materinská úmrtnosť – v súvislosti s novorodeneckou a detskou úmrtnosťou súvisí aj materinská úmrtnosť, a to z dôvodu, že s tehotenstvom a pôrodmi v roku 1995 vo svete zomrelo približne pol milióna žien a z toho 99% žien pochádzalo z rozvojových krajín, tehotné matky nemali včas poskytnutú zdravotnú starostlivosť počas tehotenstva, nezdržovali sa v prostredí s čistými podmienkami a pod.,

v súvislosti so znižovaním detskej úmrtnosti sa v priebehu rokov znížila aj materinská úmrtnosť a to najmä v krajinách ako je Čína, Kuba, Afrika, ktoré s častí dokázali matkám zabezpečiť lepšie zdravotnícke podmienky,

- reprodukčné zdravie – táto oblasť súvisí s vyššie uvedenými oblasťami spočívajúca v poskytovaní informácií, zručností a vedomostí ako ženám tak aj mužom v predchádzaní neplánovaného tehotenstva, šíreniu infekčných chorôb alebo liečení prenosných chorôb, v 90. rokoch sa trend starostlivosti o zdravie zvyšoval, miera rastu chorôb sa znižovala,

no z pohľadu krajín ako je Afrika tento trend ostal nezmenený, opatreniami systému rozvojovej spolupráce sa v rozvojových krajinách využívaním antikoncepcie znížili riziká vzniku tehotenstiev a infekčných ochorení,

súčasná štatistika poukazuje na skutočnosť, že zo 14 miliónov mladých dievčat ostane tehotných približne 4 milióny, zvýšený počet infekčných chorôb, ktoré súvisia s nedostatočne aplikovanými prostriedkami sa reprodukčné zdravie zhoršuje v Afrických krajinách,

- životné prostredie – rozvojové krajiny tým, že za vyspelými krajinami zaostávajú v sociálnom, ekonomickom alebo politickom prostredí je životné prostredie ich základným zdrojom života, nedostatočnou starostlivosťou o vodu, pôdohospodárstvo, lesy sa oberajú o základný zdroj obživy.

2.6 Mechanizmus financovania rozvojových krajín v rámci EÚ

V rámci inštitúcií poskytujúcich rozvojovú spoluprácu a pomoc existuje viacúrovňový mechanizmus financovania, ktorého základom tvoria jednotlivé členské štáty. Financovanie prebieha na komunitárnej úrovni prostredníctvom dvoch zdrojov (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015):

- komunitárny – finančné prostriedky výdavkových kapitol Európskej únie,

- mimorozpočtový – finančné prostriedky plynúce z Európskeho rozvojového fondu.

V rámci komunitárnych zdrojov sa finančné prostriedky v súčasnosti prerozdeľujú na základe navrhnutého programu – Nástroj rozvojovej spolupráce (DIC), ktorého cieľom je zamedziť chudobe, plniť miléniové ciele, podporovať demokraciu, posilniť trvalo udržateľný rast dodržiavania ľudských práv a aktívne pôsobiť v sociálnej a environmentálnej stránke rozvojových krajín (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015).

DIC obsahuje päť geografických a šesť tematických programov. Geografickým programom sa financujú regióny Latinskej Ameriky, Ázie, Strednej Ázie, Blízkeho východu a Juhoafrickej republiky. Cieľom geografického programu je podporiť krajiny v efektívnom využívaní prírodných zdrojov a ich trvalého hospodárenia, udržiavať bezpečnosť potravín, vychádzanie so štátnymi a miestnymi orgánmi a pod.. Na programy DIC Európska únia vyčlenila takmer 17 mld. EUR, ktoré bude poskytovať vo forme grantov, pôžičiek, bonifikácie úrokových sadzieb, odpustenia dlhov a pod.. V rámci komunitárnych zdrojov má Európska únia vybudované aj nasledovné nástroje, prostredníctvom, ktorých môžu rozvojové krajiny čerpať finančné zdroje (Výročná správa EÚ o ľudských právach a demokracii vo svete v roku 2012. 2013):

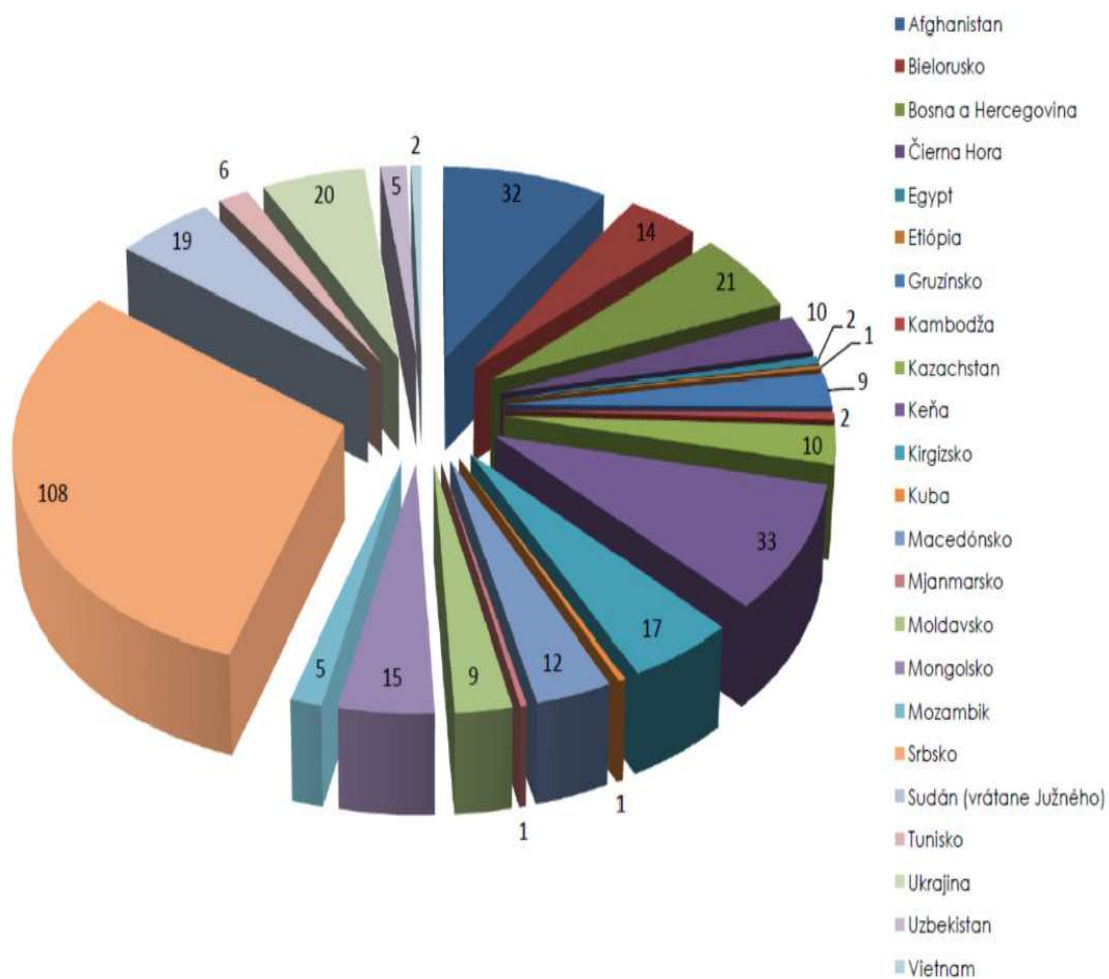
- Európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) – tento nástroj bol vypracovaný nie len pre rozvojové krajiny, ale pre všetky krajiny, ktoré potrebujú pomoc v oblasti podpory ľudských práv, udržiavania demokracie, predchádzaniu konfliktov a pod.,
- Nástroj pre spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti (INSC) – financovanie určené pre podporu udržania jadrovej bezpečnosti,
- Nástroj stability (IFS) – financovanie určené pre pomoc rozvojovým krajinám, ktoré sa ocitli v globálnej, finančnej, hospodárskej krízy, organizovanom zločine, šírenia zbraní hromadného ničenia a pod.,
- Nástroj humanitárnej pomoci – finančné zdroje určené na financovanie potravinovej základne krajiny,

- Nástroj makrofinančnej pomoci – financovanie na podporu ekonomickej stability.

V rámci krajín Európskej únie je rozvojová spolupráca a pomoc zabezpečovaná prostredníctvom založenej agentúry EuropeAid, ktorá bola Európskou komisiou zriadená v roku 2001 sa zabezpečuje vonkajšia rozvojová spolupráca a pomoc, čím sa realizuje približne 1/5 celosvetovej rozvojovej pomoci. Od roku 2002 agentúra poskytla takmer 6,5 mld. Eur. Finančné prostriedky sú agentúrou získané z európskeho rozvojového fondu riadeného rozpočtom Európskej komisie. EÚ zakladá rozvojovú spoluprácu ako základ bezpečnostnej politiky, ktorá sa zvyčajne nespája s rozvojovými aktivitami, no ich základ úzko súvisí s budúcimi bezpečnostnými hrozbami, ktoré môžu v budúcnosti vyústiť zo strany rozvojových krajín. Nedostatočné množstvo energetických, vodných, nerastných a finančných zdrojov môže v rozvojových krajinách vyústiť ku konfliktom, ktoré narušia bezpečnostnú hranicu krajín a oslabia dlhoročné snahy o rozvojovú spoluprácu.

Budovanie bezpečnostnej politiky je súčasťou programu Európskej bezpečnostnej stratégie z roku 2003, ktorá vo svojej podstate identifikuje základné bezpečnostné hrozby, ktoré môžu oslabiť rozvojovú spoluprácu a pomoc. V dôsledku straty záujmu o rozvojovú spoluprácu a pomoc môže viesť k rastu bojom o energiu a zdroje vyspelých krajín. K ďalším hrozbám patrí aj šírenie zbraní hromadného ničenia, ktoré môžu rozvojové krajiny využiť pri šírení rozvratu, strachu a nepokojov.

Graf 8 popisuje jednotlivé členské krajiny, ktoré sa podieľali na rozvojovej spolupráci a pomoci za roky 2003 – 2012 spolu s označením rozvojových krajín a pre nich zrealizovaných rozvojových projektov.

Graf 8 Projekty rozvojovej spolupráce a pomoci za roky 2003 – 2012

Zdroj: Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015.

Ďalším programom na financovanie rozvojových krajín je program – Nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI), ktorého cieľom je (Výročná správa EÚ o ľudských právach a demokracii vo svete v roku 2012. 2013):

- presadiť hospodársku integráciu a politickú spoluprácu s členskými krajinami EÚ,
- určený na financovanie krajín spadajúcich do kategórie ODA.

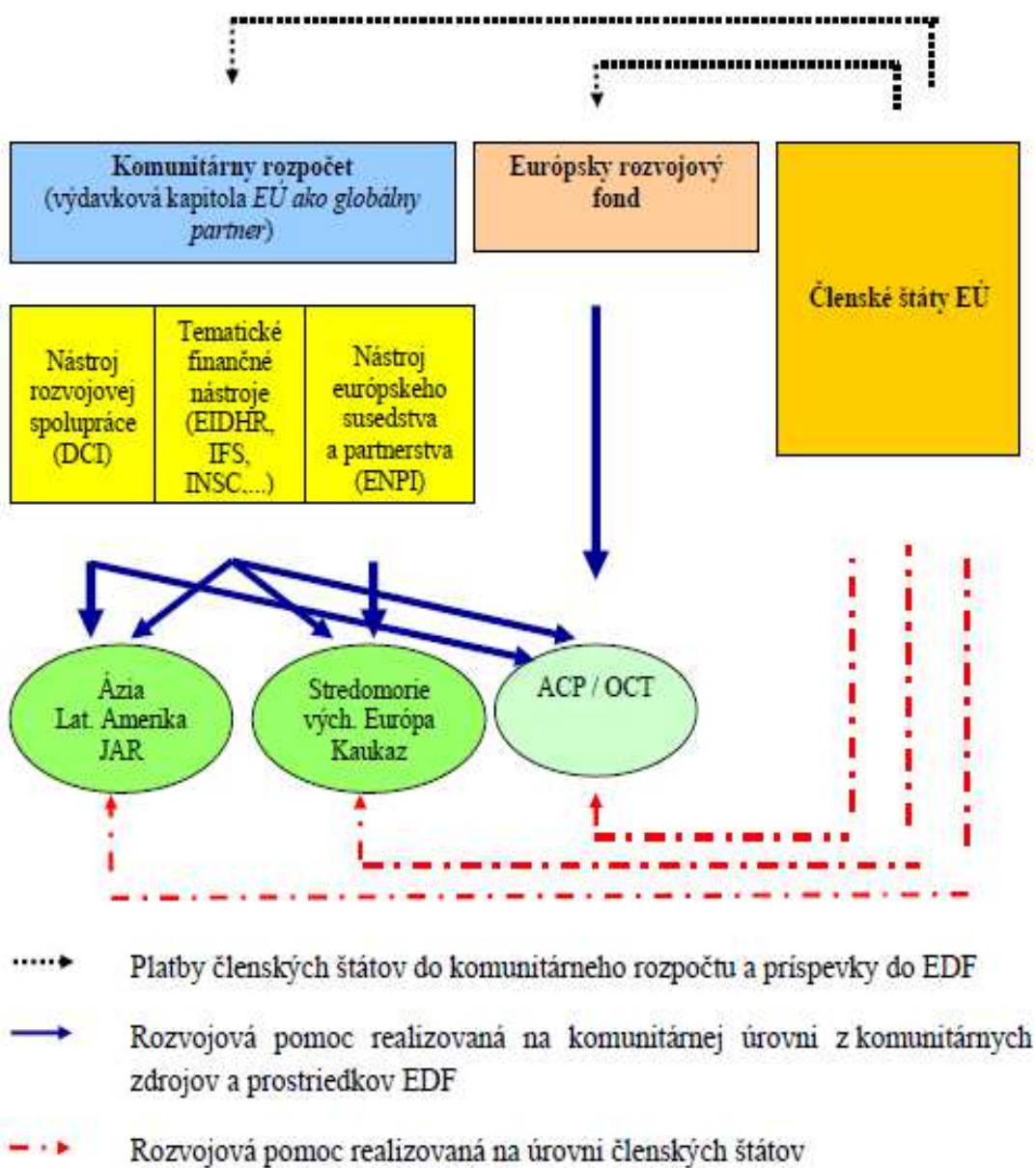
Na roky 2014 – 2020 bol Európskou úniou schválený nasledovný rozpočet rozvojovej pomoci (Tabuľka 1):

Tabuľka 1 Rozpočet Európskej únie určený na financovanie rozvojových krajín na roky 2014 – 2020

Nástroj	Zameranie	Hlavný kontakt a rozpočet
Nástroj financovania rozvojovej spolupráce (DCI)	Latinská Amerika, Ázia, Stredná Ázia, oblasť Perzského zálivu, Južná Afrika + globálna tematická podpora	GR DEVCO 19,7 mld. EUR
Nástroj európskeho susedstva (ENI)	16 krajín európskej susedskej politiky, Rusko (regionálna a cezhraničná spolupráca)	GR DEVCO 15,4 mld. EUR
Nástroj predvstupovej pomoci (IPA)	Balkán a Turecko	GR REGIO 11,7 mld. EUR
Nástroj partnerstva (PI)	industrializované krajiny	FPI 955 mil. EUR
Nástroj pre Grónsko	Grónsko	GR DEVCO 184 mil. EUR
Európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva	demokracia a podpora ľudských práv	GR DEVCO 1,3 mld. EUR
Nástroj na podporu stability a mieru	politická stabilita a budovanie mieru	GR DEVCO (a iné) 2,3 mld. EUR
Nástroj spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti (INSC)	jadrová bezpečnosť	GR DEVCO 225 mil. EUR
Mimo rozpočtu		
Európsky rozvojový fond (EDF)	krajiny ACP a zámorské krajiny a územia (OCT)	GR DEVCO 29,1 mld. EUR

Zdroj: Všeobecný prehľad rozvojovej politiky. 2016.

Podrobný mechanizmus financovania rozvojových krajín v rámci Európskej únie je zobrazený na Obrázku 4.

Obrázok 4 Mechanizmus financovania rozvojových krajín v rámci Európskej únie

Zdroj: EURÓSPKA KOMISIA: *Prehľad nových finančných pravidiel a možností financovania na roky 2007 – 2013.*

Rozvojová spolupráca a pomoc sa v rámci mechanizmu financovania rozvojových krajín realizuje na základe nasledovných finančných nástrojov (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015):

- blokové dotácie – táto forma financovania je novinkou v rámci podpory rozvojovej spolupráce a pomoci, sú využívané v Programe rozvojových intervencií, dotácie sú určené na koherentnú a interaktívnu programovú intervenciu, tieto dotácie sa poskytujú subjektom, ktoré majú skúsenosti s pôsobením v oblasti podpory rozvojovej spolupráce a pomoci a o tieto dotácie sa môžu uchádzať raz ročne a podľa výšky schváleného rozpočtu EuropeAid,
- malá dotačná schéma – základom dotácií je poskytovanie finančných prostriedkov z rozpočtu EuropeAid v rámci Programov rozvojových intervencií, odovzdávania transformačných skúseností, podnikateľských partnerstiev, rozvojového vzdelávania a verejnej informovanosti a budovania kapacít, dotácie sa určujú subjektom na základe výziev, ktoré vyhlasuje Ministerstvo zahraničných vecí, na výzvy majú subjekty možnosť reagovať a doložiť návrhy ich projektov,
- finančné príspevky ZÚ SR (mikrogranty) – finančné prostriedky sú rýchlo a efektívne alokované do rozvojových krajín podľa potreby, sú poskytované iba ako podporný zdroj v rámci Programu rozvojových intervencií a odovzdávania transformačných skúseností,
- dodávanie tovarov a služieb – ide o dodávanie konkrétnych tovarov a služieb podľa potrieb rozvojovej krajiny v rámci Projektu rozvojových intervencií,
- CETIR – ide predovšetkým o odovzdávanie slovenských transformačných a integračných skúseností v spolupráci so SAMRS, úlohou subjektov je spolupracovať s rezortmi rozvojových krajín, prostredníctvom CETIR sa realizujú študentské návštevy na Slovensku ako aj slovenských expertov v rozvojových krajinách,

- Start Up – ide o poskytovanie skúseností, zručností a vedomostí slovenskými expertmi rozvojovým krajinám pri podpore rozvoja podnikateľského prostredia v rozvojových krajinách a zakladaniu nových podnikov,
- Trilaterálna spolupráca – ide o budovanie spolupráce medzi donormi, partnermi, rezortmi a medzinárodnými organizáciami a hľadanie nových možností financovania rozvojových krajín,
- účelové príspevky do medzinárodných organizácií – využívajú sa v rámci bilaterálnych spoluprác,
- úvery s grantovým elementom – ide o poskytovanie financií verejným subjektom rozvojových krajín z nízkymi príjmami z rozpočtu, využívajú sa v rámci Programu podnikateľských partnerstiev,
- finančné príspevky – poskytovanie finančných prostriedkov rozvojovým krajinám nachádzajúcich sa v humanitárnej kríze,
- financovanie štipendií – financovanie školstva, vzdelanosti a odborov v inštitúciách rozvojových krajín, tento nástroj sa využíva v rámci Programu vládnych štipendií.

2.9 Zahraničná rozvojová spolupráca Českej republiky

Česká republika patrí k štyridsiatim najbohatším krajinám sveta. Priemerná dĺžka života sa v krajine neustále zvyšuje a novorodenecká úmrtnosť znižuje. Prístup k podpore života, ochrany životného prostredia patrí k samozrejým činnostiam krajiny. Ochranu a pomoc krajiny neposkytuje len svojim obyvateľom, ale zúčastňujú sa aj na zahraničných rozvojových aktivitách týkajúcich sa najmä zmierňovania chudoby a pod. (Adamcová, 2006).

Česká republika spolu so svojimi spojeneckými krajinami sa snaží vytvárať a dosahovať efektívne výsledky v poskytovaní pomoci, aby výsledky zmierňovali priepastné rozdiely medzi bohatými a chudobnými. Na Summitu v roku 2000 v New Yorku prijali krajiny vrátane Českej republiky spolu so štátmi OSN tzv. Rozvojové

ciele, ktorých plnenie malo byť vykonávané až do roku 2015. Ciele boli zamerané na zmiernenie chudoby a odstránenie rozdielov medzi ľuďmi. Česká republika je zo strany Európskej únie považovaná ako za krajinu s prednostným miestom v poskytovaní rozvojovej pomoci. Množstvo finančných prostriedkov, ktoré vynakladá na rozvojovú pomoc neustále rastú (Adamcová, 2006).

K ďalším cieľom rozvojovej pomoci je (Adamcová, 2006):

- ekonomický a priemyselný rozvoj,
- postupná integrácia partnerských krajín do svetovej ekonomiky,
- rozvoj poľnohospodárstva,
- rozvoj a upevňovanie demokracie, ľudských práv a správa verejných vecí,
- zavedenie právnych princípov,
- riadenie migrácie,
- udržateľný rozvoj s dôrazom na environmentálnu zložku.

Od roku 2015 sú schválené nové ciele pre udržateľný rozvoj (SDG) s názvom Agenda pre udržateľný rozvoj 2030, ktoré boli prijaté na mimoriadnom samite OSN v New Yorku. Ciele vychádzajú z rozvojových cieľov prijaté v roku 2000. Ciele obsahujú 17 hlavných cieľov, ktoré sa orientujú na trvalo udržateľný rozvoj a 169 čiastkových cieľov orientovaných na environmentálne, sociálne a ekonomické ciele v oblastiach chudoby, nerovnosti, zdravotníctva, potravinovej rovnosti, udržateľnej spotreby, rastu zamestnanosti, infraštruktúry a pod..

Základom udržateľného rozvoja sú nasledovné ciele (Ciele udržateľného rozvoje SDGs, 2015):

- Zamedziť chudobe vo všetkých formách na svete,
- Zamedziť hladu, dosiahnuť potravinovú bezpečnosť a zlepšenie výživy, presadzovať udržateľné poľnohospodárstvo,

- Zaisťovať zdravý život a zvyšovať jeho kvalitu pre všetkých v akomkoľvek veku,
- Zistenie rovného prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu a podpore celoživotného vzdelávania pre všetkých,
- Dosiahnutie genderových rovností a posilnenie postavenia všetkých žien a dievčat,
- Zaisťovať všetkým dostupnosť vody a sanitačných zariadení a udržateľné hospodárenie s nimi,
- Zaisťovanie všetkým prístupu k cenovo dostupným, spoľahlivým, udržateľným a moderným zdrojom energie,
- Podpora trvalého, inkluzívneho a udržateľného hospodárskeho rastu, plnej a produktívnej zamestnanosti a dôstojnej práce pre všetkých,
- Vybudovanie odolnej infraštruktúry, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a inováciu,
- Zníženie nerovnosti vo vnútrozemí a pod..

V rámci rozvojovej spolupráce a pomoci Česká republika prijala niekoľko koncepčných dokumentov:

- Uznesenie vlády ČR č. 91 z 23.1.2002 „Konceptia zahraničnej rozvojovej pomoci ČR na roky 2002 – 2007“,
- Uznesenie vlády ČR č. 201 z 31.3.2004 „Zásady zahraničnej rozvojovej spolupráce po vstupe ČR do EÚ“,
- Uznesenie vlády ČR č. 664 z 1.6.2005 „Zahraničná rozvojová spolupráca v roku 20065 a strednodobý výhľad na jeho financovanie do roku 2008“,
- Uznesenie vlády ČR č. 1331 z 12.10.2010 „Pravidlá na výber a financovanie bilaterálnych projektov zahraničnej rozvojovej spolupráce ČR“.

Graf 9 popisuje finančný plán rozvoja Českej republiky za roky 2010 – 2015 a podieľanie sa v rámci jednotlivých rozvojových dohôd. Finančný plán je vyjadrený v hrubom národnom produkte.

ODA celkem	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (plán)
ČR celkem	4 341,78	4 426,18	4 291,28	4 124,54	4 363,58	4 226
Bilaterální ODA	1 514,20	1 359,88	1 298,03	1 115,57	1 298,90	1 393
Multilaterální ODA	2 827,58	3 066,30	2 993,25	3 008,98	3 064,67	2 833
Podíl bilaterální ODA	34,88 %	30,72 %	30,25 %	27,05 %	29,77 %	32,97 %
Podíl multilaterální ODA	65,12 %	69,28 %	69,75 %	72,95 %	70,23 %	67,03 %
Hrubý národní produkt (HNP)	3 429 000	3 550 951	3 473 175	3 625 462	3 926 642	x
Podíl ODA/HNP	0,127 %	0,125 %	0,124 %	0,114 %	0,111 %	0,11 %

**Graf 9 Podiel rozvojovej pomoci Českej republiky
na hrubom národnom produkte v %**

Zdroj: <http://www.nku.cz/assets/kon-zavery/K15011.pdf>

Prijaté dokumenty a vyvíjané dlhodobé činnosti rozvojovej spolupráce smerujú najmä do krajín: Angola, Bosna a Hercegovina, Jemen, Moldavsko, Mongolsko, Srbsko, Čierna Hora, Vietnam a Zambia. V roku 2005 bol schválený program rozvojovej spolupráce s ôsmimi prioritnými krajinami na roky 2006 – 2010. Strednodobé aktivity sú určené najmä pre krajiny Afganistan a Irak.

K základným formám rozvojovej spolupráce a pomoci realizuje Česká republika na základe nasledovných foriem:

- rozvojové projekty – tieto opatrenia pomoci majú charakter prevažne projektov, ktoré sú orientované na technickú pomoc ako je poradenstvo, predávanie know-how, semináre a pod., skúsenosti českých obchodníkov sú dodávané spolu s technológiami, čím sa podporuje školstvo, vzdelanosť, poľnohospodárska oblasť, zvyšuje sa kvalita pitnej vody, znižuje sa výskyt onemocnení,

v roku 2015 bola vypracovaná správa na základe ktorej môžeme vidieť koľko finančných prostriedkov krajiny vynaložila na rozvojovú

spoluprácu a pomoc celkom a podľa jednotlivých oblastí života (Tabuľka 2):

Tabuľka 2 Projekty rozvojovej spolupráce a pomoci Českej republiky

Sektor	Celková realizovaná suma v tis. Kč	Počet plánovaných projektů			Počet realizovaných projektů		
		pokračující	nové	celkem	pokračující	nové	celkem
Životní prostředí	118 704	26	10	36	24	10	34
Průmyslový rozvoj	93 048	11	3	14	9	3	12
Zemědělství	48 814	9	9	18	9	7	16
Vzdělávání	47 912	8	1	9	8	1	9
Migrace a bezpečnost	26 662	4	8	12	4	8	12
Rozvojové vzdělávání/osvěta	26 239	6	14	20	5	14	19
Zdravotnictví	11 526	6	3	9	3	2	5
Koordinace	11 417	2	0	2	2	0	2
Sociální rozvoj	11 066	5	0	5	4	0	4
Doprava	430	6	4	10	1	0	1
CELKEM	395 819	83	52	135	69	45	114

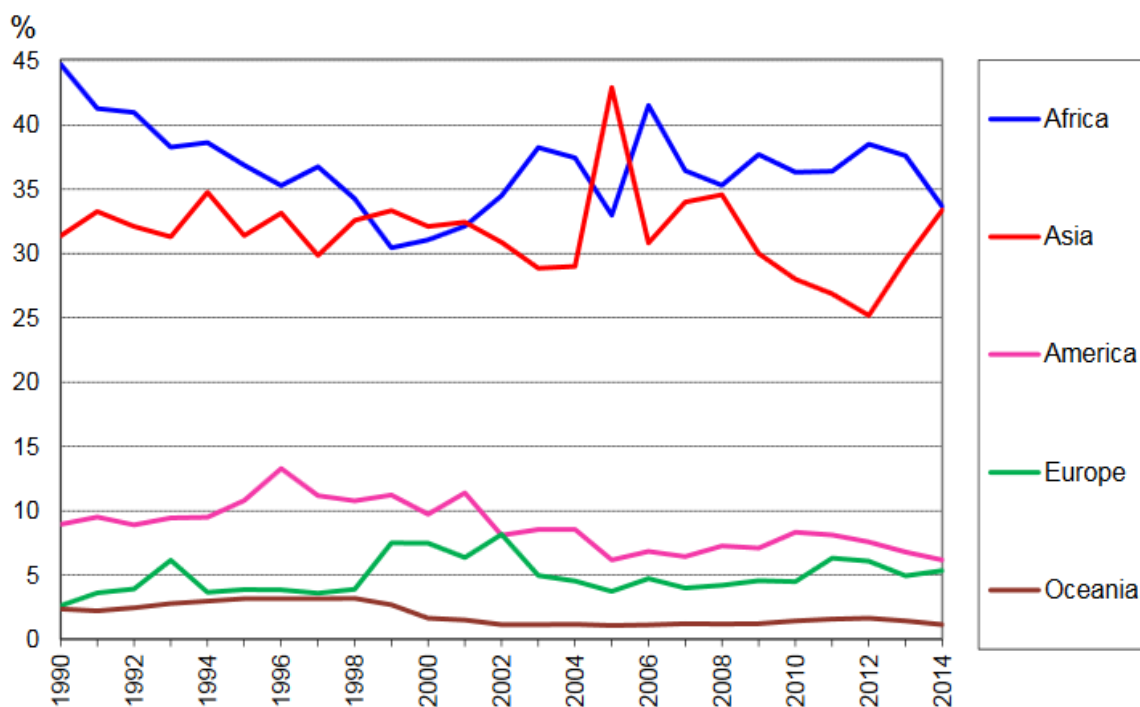
Zdroj: Režňáková, M. 2012. Efektivní financování rozvoje podnikání.

Pre porovnanie uvádzame Tabuľku 3, v ktorej sú porovnané ostatné krajiny, ktoré sa podieľajú na rozvojovej spolupráci a pomoci v Etiópii do roku 2015. S pomedzi všetkých krajín Česká republika podieľa na pomoci vo výške 25 276 tis. Kč. Najväčším podporovateľom Etiópie v rozvojovej spolupráci sú krajiny Ázie – 106 678 tis. Kč, krajiny Juhovýchodnej Európy – 93 456 tis. Kč, krajiny východnej Európy a Spoločenstva nezávislých štátov – 69 787 tis. Kč, krajiny Afriky 53 663 tis. Kč.

Tabuľka 3 Rozvojová spolupráca a pomoc podľa krajín do roku 2015

Region	Celková realizovaná suma v tis. Kč
Asie	106 678
Jihovýchodní Evropa	93 456
Východní Evropa a Společenství nezávislých států	69 787
Afrika	53 663
Česká republika	25 276
Blízký východ	14 449
Latinská Amerika	14 313
Projekty ve více regionech (výcvik odborníků z rozvojových zemí, monitorování a kontrola projektů atd.)	18 197
CELKEM	395 819

Zdroj: Režňáková, M. 2012. *Efektivní financování rozvoje podnikání.*

Graf 10 Vývoj zmien prijímania rozvojovej pomoci

Zdroj: *DEVELOPING COUNTRIES. 2016*

Na Grafe 10 je zobrazený vývoj a zmeny rozvojovej pomoci v jednotlivých rozvojových oblastiach. Z Grafu 10 vidieť, že najväčšími prijímateľmi sú oblasti Ázie a Afriky.

- štipendiá - táto pomoc je určená pre verejná školy v rozvojových krajinách, ale aj pre obyvateľov rozvojových krajín študujúcich v Českej republike, celkovo bolo poskytnutých 250 štipendijných miest pre študentov rozvojových krajín a z toho 180 miest určených na bakalárskom a magisterskom programe a 70 miest v doktorandskom programe,

V Tabuľke 4 je zobrazený počet odovzdaných štipendií podľa rozvojových krajín:

Tabuľka 4 Počet štipendií podľa regiónov

Region	2003	2004	2005
Východní Evropa	91	117	122
Jihovýchodní Evropa	77	96	118
Asie	169	177	184
Subsaharská Afrika	155	170	171
Blízky východ	110	101	94
Severní Afrika	35	37	34
Amerika	160	155	164

Zdroj: Režňáková, M. 2012. Efektivní financování rozvoje podnikání.

- humanitárna pomoc – pomoc spočíva najmä v poskytovaní finančnej, záchranskej a materiálnej pomoci (lieky, zdravotnícke pomôcky, materiál, nástroje, chemikálie na úpravu pitnej vody),
- pomoc migrantom – pomoc spočíva v poskytovaní finančných prostriedkov na ubytovanie a stravovanie migrantov a pod.,

- transformačná spolupráca – ide o podporovanie demokracie, obhajoba ľudských práv, vytváranie a posilňovanie demokratických inštitúcií, právneho štátu, občianskej spoločnosti a správy verejných záležitostí v rozvojovej krajine.

V rámci rozvojovej spolupráce a pomoci Česká republika vytvára činnosti na základe:

- Nástroja pre predvstupnú pomoc,
- Nástroja európskeho partnerstvá,
- Nástroja pre rozvojovú spoluprácu a hospodársku spoluprácu,
- Nástroja pre stabilitu,
- Nástroja pre makrofinančnú pomoc.

K typickým rozvojovým programom, na ktorých sa zúčastňuje Česká republika je:

- Jsme v půli cesty,
- Kampaň Česko proti chudobě,
- Český soukromný sektor připravuje platformu pro rozvojovou spolupráci.

3 Praktická časť

Tretia kapitola bude pozostávať z praktického zhodnotenia možností finančnej podpory vybranej rozvojovej krajiny prostredníctvom štátov, organizácií a iných súčasných rozvojových foriem finančnej pomoci.

Obsahom tretej kapitoly bude aj charakteristika rozvojovej krajiny, zdôvodníme faktory poskytovania rozvojovej spolupráce a pomoci a vyvíjanie aktivít rozvojovej spolupráce a pomoci zo strany Českej republiky, popíšeme body realizácie projektu rozvojovej spolupráce a pomoci, jeho zámer, ciele, výstupy, aktivity a časový harmonogram ich realizácie.

3.1 Charakteristika rozvojovej krajiny

Na účely vypracovania praktickej časti diplomovej práce bola vybraná rozvojová krajina Etiópia. Táto krajina aj napriek mnohým humanitárnym, finančným a iným podporám zaostáva za ostatnými rozvojovými krajinami. Chudoba v tejto krajiny neustále prevyšuje a z dlhodobého hľadiska sa zvyšuje. Etiópia patrí k druhej najľudnatejšie krajine Subsaharskej Afriky, kde žije približne 97 mil. obyvateľov a z nich iba 17% žije v mestách, zvyšok na dedine. Vývoj krajiny je v budúcnosti odsúdený na zvýšený rast populácie, kde do roku 2025 by mala krajina dosiahnuť 130 mil. obyvateľov a do roku 2050, by mala byť krajina desiatou najľudnatejšou krajinou sveta.

Podľa Tabuľky 5 a 6 sa Etiópia zaradila medzi rozvojové krajiny z dôvodu jej zaradenia do stupňa rozvoja podľa úrovne HDI (Index ľudského rozvoja), v rámci ktorého krajina dosahuje HDI len 0,371.

Tabuľka 5 Porovnanie rozvoja štátov podľa HDI z roku 2015

Stupeň rozvoja	Úroveň HDI
málo rozvinuté štáty	< 0,5
priemerne rozvinuté štáty	0,5 - 0,8
vysoko rozvinuté štáty	> 0,8

Zdroj: Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015.

Tabuľka 6 Zoznam rozvojových krajín s najnižším HDI

Krajina	HDI	Krajina	HDI	Krajina	HDI
Nigéria	0,348	Mali	0,419	Sudán	0,479
Čad	0,392	Libéria	0,430	Uganda	0,483
Burundi	0,400	Kongo	0,433	Rwanda	0,483
Burkina Faso	0,402	Etiópia	0,442	Haiti	0,483
Guinea	0,411	Malawi	0,445	Togo	0,484
Sierra Leone	0,413	Afganistan	0,465	Lesotho	0,497
Mozambik	0,416	Senegal	0,466	Madagaskar	0,510

Zdroj: Human Development Index and its components. 2014. Citované dňa: 05.12.2016. Dostupné na internete: <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>

Etiópia sa dostala do zložitej existenčnej situácie z mnohých príčin. Veľmi podstatným faktorom je znečistené environmentálne prostredie. Keďže je krajina závislá od poľnohospodárskej produkcie, je tento faktor zodpovedný za vznik situácie v ktorej sa krajina nachádza. Poľnohospodárstvo je závislé aj od zrážok, ktorých je v krajine taktiež nedostatok. Rok čo rok sa množstvo zrážok v krajine znižuje a veľmi ničivé suchá a znečistené prostredie spôsobuje vznik hladomoru, chudoby s čím súvisí aj znižovanie životnej úrovne.

Poľnohospodárstvo sa dostalo do situácie, kedy nielen že nevie vyprodukovať zisk zo svojej produkcie, ale dokonca nedokáže uživiť ani vlastné obyvateľstvo. Spolu s nedostatkom obživy a znečisteného prostredia sa dostávajú do popredia aj ostatné

nedostatky a existenčné problémy ako je ubúdanie lesov, erózia pôdy a občasné záplavy (Strednodobá koncepcia oficiálnej rozvojovej pomoci na roky 2003-2008. 2003).

Nedostatok zrážok totiž spôsobuje nedostatok vody pre rieky a zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy. Následným nedostatkom zrážok sa zvyšuje znečistenie prostredia a vyschýnanie lesov. V súvislosti s nedostatkom zdrojov vypukajú časté politické nepokoje medzi vládnuou vrstvou a obyvateľmi, čím sa narúša trvalo udržateľný rozvoj krajiny. Vznik vyššie uvedených problémov spôsobuje neudržateľný stav, ktorý je v Afrike spomedzi všetkých krajín považovaný za kritický. Poskytovaním medzinárodných rozvojových spoluprác a pomoci sa tento stav znižuje len lokálne, nie globálne. No aj napriek tomu, sa stav v krajine zlepšuje a obdobia hladomoru sa zmierňujú (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015).

Najviac vyhrotená situácia hladomoru bola zaznamenaná v rokoch 1983 – 1985, kedy svetom obleteli nespočetné čísla obetí, ktoré podľahli hladu. Tieto čísla sa pohybujú v niekoľko sto tisícoch obyvateľov krajiny. Následne museli vyspelé krajiny ako reakcia na situáciu vytvoriť desiatky projektov s cieľom pomôcť krajine a jej podobným krajinám. Najznámejším projektom sa stal projekt Live Aid z roku 1985, ktorého cieľom bolo zrealizovať muzikálne projekty so známymi muzikantmi s benefičným podtónom, počas ktorého sa vyzbieralo približne sedemdesiat miliónov libier. Priamou podporou krajiny sa zachránilo množstvo obyvateľov a poskytla osveta krajiny.

Cieľom programu bolo vytvoriť trvalo udržateľnú situáciu založenej na trvalej pomoci krajine a zabránenie vzniku ďalších problémov. Na druhej strane neustále pomoc krajine rôznymi formami sa buduje situácia, na základe ktorej krajina sa stáva trvalo závislou krajinou na vyspelých krajinách. Vzniká prostredie, kedy sa vyspelé krajiny stávajú nadradenými nad rozvojovou krajinou, preberá kontrolu nad životmi obyvateľmi a ich budúcnosťou (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015).

Poškodzuje sa ekonomická sloboda a neutralita, automaticky sa narúša trvalo udržateľný rozvoj a nastáva závislosť od rozvojovej spolupráce a pomoci. Krajina nemá schopnosť a záujem o svoju budúcnosť, necháva sa podporovať a nevyhľadáva nové možnosti rastu. K ďalším problémom, ktoré sprevádzajú krajinu patrí aj nedostatočná kolektivizácia, vedomosti, zručnosti, vzdelanie. Krajina bez dôsledného riadenia nebola schopná využiť svoje zdroje vo svoj prospech. Vládnuca skupina v Etiópii začala využívať rozvojovú pomoc na budovanie totalitnej krajiny s nepremyslenými dôsledkami. V Etiópii vládne Etiópsky ľudový revolučný demokratický front, ktorý neustále využíval získané finančné prostriedky určené na vzdelanie a budovanie trvalo udržateľného stavu krajiny na budovanie vlastnej moci.

V súvislosti s tým, že nad krajinou vládne kontrola, sa znižuje efektivita a úroveň rastu poľnohospodárstva. Pre porovnanie za posledné roky bol rok 2011 prelomový, kedy sa HDP krajiny začala znižovať. Hodnota HDP sa v roku 2011 pohybovala na úrovni 7,5%, v roku 2012 na úrovni 5,5%, v roku 2013 hodnota 7%. Miera inflácie dosahovala vysoké hodnoty, kedy v roku 2013 bola hodnota na úrovni 33%. Negatívne výsledky sa premietli aj na chudobu obyvateľov, ktorá sa pohybuje na úrovni od 38 % – 44 %.

Negatívne hodnoty makroekonomických ukazovateľov vyplývajú aj z jednostranného smerovania ekonomiky založeného na poľnohospodárstve, ktoré z celkovej HDP produkuje 43,8% a pracuje v ňom 85% obyvateľstva. Poľnohospodárstvo je založené na primitívnom spracovaní a obrábaní pôdy, bez technológie a mechanizácie, z čoho plynie aj nedostatočná produkcia. Ďalším negatívnym spojeným s poľnohospodárstvom je skutočnosť, že pôda na ktorej majú možnosť farmári pracovať patrí krajine, ktorá im pôdu prenajíma. Aj napriek negatívam sa krajina zaoberá pestovaním kukurice, hrachu, fazule, raže, ovocia ako je mango, papája, banány, ananásov, citrusov a výrobe chleba (Strednodobá koncepcia oficiálnej rozvojovej pomoci na roky 2003-2008. 2003).

Priemysel je založený na manufaktúrnom spracovaní poľnohospodárskych produktov, z ktorých vyrába textilie, odevné výrobky, spracováva kožu, produkuje cement, papier, plasty, pneumatiky. V rámci energetického priemyslu krajina využíva

vodné zdroje na produkciu elektrickej energie. Tým, že krajina v roku 2011 podpísala zmluvu s Keňou a Džibuti o distribúcii elektrickej energie, nemá jej dostatok pre vlastnú spotrebu a domácnosti. Problematickou stránkou je aj legislatíva krajiny a platenie daní. Mnohé z pracovných miest totiž nie sú registrované a evidované, z čoho krajina stráca finančné prostriedky z odvodu daní, sociálneho, zdravotného, dôchodkového systému.

S legislatívou súvisia aj nevýhody plynúce pre podnikateľský sektor. Podnikatelia sú vystavení vysokými importnými daňami, reštrikciami a kontrolou valutových prostriedkov, netransparentných vládnych nariadení, dovoznými licenciami a nedokonalou právnou infraštruktúrou. Naopak v krajine majú možnosť podnikatelia nadobudnúť lacnú pracovnú silu, miestami dobré klimatické podmienky a nedostatok tovaru a služieb na trhu.

Na nasledujúcej Tabuľke 7 môžeme vidieť aké obchodné saldo dosahovala krajina do mája 2013.

Tabuľka 7 Obchodné saldo krajiny

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	5/2013
Dovoz	1,122	1,553	1,342	2,334	5,7	1,620	3,93	3,0	2,8
Vývoz	9,592	6,635	7,374	2,228	1,9	2,158	4,270	4,1	0,495
Obrat	10,714	8,188	8,716	4,562	7,5	3,778	8,199	7,1	3,299
Saldo	+ 8,070	+ 5,082	+ 6,032	-0,106	-3,8	- 538	34	1,1	-2,30

Zdroj: MUSOVÁ, Z. HULIAKOVÁ, Z. 2015.

V súvislosti s témou práce sa na rozvojovej spolupráci a pomoci podieľajú v Etiópii najmä Spojené štáty americké, Veľká Británia, Európska únia ako celok, Japonsko a Kanada. Z multilaterálnych donorov pôsobí v Etiópii Medzinárodná rozvojová asociácia, Svetová banka a Africká rozvojová banka. V Etiópii pôsobí taktiež koordinačná skupina Development Assistance Group Ethiopia, ktorá združuje jednotlivých donorov v rámci rozvojovej spolupráce a pomoci.

Prvé kroky spolupráce Českej republiky a Etiópie sa začali v roku 2011, kedy Česká republika obdržala ako jeden z donorov žiadosť na vytvorenie pracovných skupín v súvislosti so vzdelaním, ekonomickým rozvojom vidieka a potravinovou bezpečnosťou. V rámci tejto spolupráce bola Českou republikou v oblasti hospodárskej infraštruktúry so zaistením pitnej vody v mestských a vidieckych oblasti vypracovaný projekt, ktorého cieľom bolo zaistiť podporu na vybudovanie podmienok prístupu k pitnej vode všetkým obyvateľom Etiópie.

3.2 Projekt rozvojovej spolupráce a pomoci Českej republiky s Etiópiou

Obsahom podkapitoly bude zhodnotenie dôvodov poskytovania rozvojovej spolupráce a pomoci a vyvíjanie aktivít zo strany Českej republiky, popíšeme body realizácie projektu rozvojovej spolupráce a pomoci, jeho zámer, ciele, výstupy, aktivity a časový harmonogram ich realizácie. Základným zdrojom údajov je zadávacía dokumentácia z roku 2013 k projektu „ZAJIŠTĚNÍ PŘÍSTUPU K PITNÉ VODĚ PRO OBYVATELE VE MĚSTĚ BONA V ETIOPII“.

Analýzou problematických oblastí sa dospelo k záveru, že Etiópia disponuje najväčšími zdrojmi pitnej vody, no pre svoju kontamináciu sa využíva len na priemyselné účely a v domácnostiach. Predbežný odhad obnoviteľných zásob podzemnej vody je okolo 28 000 mil. m³ ročne, ale štúdie poukazujú, že potenciál môže byť väčší.

Základ rozvojovej spolupráce a pomoci medzi Českou republikou a Etiópiou je založený na základe dlhodobých cieľov Českej republiky, ktoré sú uvedené v Konceptii zahraničnej rozvojovej spolupráce Českej republiky na obdobie 2010 – 2017 a Etiópia je zaradená do tejto Konceptie a k prioritným krajinám Českej republiky. Spolupráca je zároveň založená aj na vzájomnej a dlhodobej spolupráce realizovanej v minulosti.

Českou republikou bol vypracovaný projekt na základe požiadaviek etiópskej strany s názvom Geologické služby Etiópie (GSE), ktorá je hlavným partnerom projektu. Projekt je súčasťou projektov realizovaných v rámci Cieľa udržateľného

rozvoja SDG 6, na základe čoho má byť zabezpečená dostupnosť vody a sanitačných zariadení a udržateľné hospodárenie s nimi.

Projekt patril k verejnej zákazke ku ktorej sa mohli prihlásiť verejní záujemcovia podľa stanovených kritérií uvedených v zadávacej dokumentácii. Základnými údajmi projektu je:

- Partnerská organizácie: na projekte sa budú podieľať partnerské organizácie Sidama Zone Water, Mines and Energy Department, Awasa a partnerom povereným na výkon činností,
- Cieľový popis projektu: projekt je predmetom verejnej zákazky, ktorého cieľovým regiónom sú dva susediace celky Bonazuria woreda a Bensa woreda v zóne Sidama. Cieľom projektu je poskytnutie služieb, dodávok a technickej asistencie vedúcej k napojeniu nového vrtu v meste Bona na vybudovanie vodovodného systému, rozšírenia vodovodnej siete o nové potrubia, výstavby nového vodojemu a zhotovenie šiestich odberných miest.
- Výstup projektu: vytvorenie udržateľného systému zásobovania pitnou vodou pre obyvateľov miest Bona a Daye, pre mesto Bona je výstupom vybudovať zásobovací rezervoár, potrebné rozvody a šesť nových odberných miest, postaviť dom s generátorom a vodný zdroj napojený na verejnú elektrickú sieť, v meste Daye je výstupom vybudovať potrubia rozvodou a troch odberných miest,
- Doba a miesto plnenia: verejná zákazka bude realizovaná medzi ČRA a vybranou spoločnosťou. Termín zahájenia realizácie zákazky je podľa popisu zmluvy február/marec 2016 a termín dokončenia zákazky november 2015.
- Miesto plnenia zákazky: plnenie zákazky je Etiópia na území miest Boha a Daye.
- Hodnota zákazky: predpokladaná hodnota zákazky – 10 500 000,- Kč vč. DPH a maximálna hodnota zákazky – 12 000 000,- Kč vč. DPH.

- Cieľová skupina: priamu cieľovú skupinu tvoria špecializovaní pracovníci vodných úradoch a technický správcovia jednotlivých zdrojov a konečnými príjemcami sú obyvatelia miest Bona a Daye.

V rámci verejnej zákazky išlo o nasledovné práce:

- overenie hĺbky vrtu a kontrola parametrov čerpacej techniky
- overenie výškovej polohy nového navrhovaného rezervoáru R 100 m³,
- overenie výškových pomerov v lokalite, navrhnutie vhodného umiestnenie tlakovej prerušovanej komory,
- spracovanie projektovej dokumentácie,
- výstavba vyššie uvedených vodárenských zariadení,
- uvedenie zariadení do plného nasadenia.

Na realizáciu verejnej zákazky bolo potrebné použiť nasledovné materiály ako sú čerpadlá, generátor, uzatváracia ventilová komora pre rezervoár, potrubné rady, vytlačacie potrubia, prírodné potrubia, ventilová komora na vodovod, šachty na vodovodnú sieť, dom pre generátor, tlaková prerušovacia komora, transformátor a pod..

Jednotlivé materiály a práce sa riadia na základe vopred stanoveného cenníka, ktorý je prílohou zadávacej dokumentácie. V rámci zákazky bolo potrebné vytvoriť aj dodatočné aktivity, ktoré spočívali vo vypracovaní a zverejnení dvoch tlačových správ, vytvorení propagačných materiálov a prezentácie ZRS ČR.

Ako už bolo spomínané, k tejto verejnej zákazke sa mohli prihlásiť rôzne skupiny podľa platných podmienok uvedených zadávateľom. Spracovanie ponúk bolo následne spracované. Uchádzači o verejnú zákazku museli spracovať svoju ponuku v požadovanej forme, ktoré boli následne vyhodnocované zadávateľom podľa stanovených kritérií.

3.3 Praktické možnosti financovania rozvojovej spolupráce

v EÚ a vo svete

V podkapitole vypracujeme praktické možnosti možností financovania rozvojovej spolupráce prostredníctvom štátov, organizácií a iných súčasných rozvojových foriem finančnej pomoci.

Pri financovaní rozvojovej spolupráce a pomoci patrí v súčasnosti k najväčšej podpornej organizácii najmä Európska únia, ktorá vytvára podmienky pre tvorbu a mobilizáciu medzinárodnej tvorby rozvoja. Poskytuje v našich podmienkach najväčšie množstvo pomoci a udržateľného rozvoja (Rozvojová pomoc a Slovensko. Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií. 2010).

K základným svetovým finančným inštitúciám zabezpečujúcich rozvojovú pomoc patria (Obrázok 5):

1. FINANČNÉ INŠTITÚCIE (vrátane zložkových agentúr)	
<i>Celosvetové:</i>	
World Bank Group	
IBRD:	International Bank for Reconstruction and Development
IDA:	International Development Association
IFC:	International Finance Corporation
MIGA:	Multilateral Investment Guarantee Agency
GEF:	Global Environment Facility
IMF Trust Fund	
IFAD: International Fund for Agricultural Development	
<i>Regionálne:</i>	
African Development Bank	
African Development Fund	
African Solidarity Fund	
Asian Development Bank	
Inter-American Development Bank	
Caribbean Development Bank	
Central American Bank for Economic Integration	
CEC (Commission of the European Communities)	
i) Budget:	Development
ii) EDF:	European Development Fund
iii) EIB:	European Investment Bank

Obrázok 5 Svetové finančné inštitúcie

Zdroj: Rozvojová pomoc a Slovensko. 2010

Táto podpora je zabezpečovaná na základe prijatých záväzkov za účelom podporiť mobilizáciu financovania rozvojových krajín a dosahovanie rozvojových zámerov. Základy financovania rozvojových krajín bolo začaté počas konferencie v Monterrey v roku 2002 a Dauhe v roku 2008 a je súčasťou Medzinárodného financovania rozvojovej agendy (Rozvojová pomoc a Slovensko. Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií. 2010).

V Tabuľke 8 sú uvedené záväzky Európskej únie a členských štátov voči rozvojovým krajinám na roky 2006 – 2015. Európska únia a členské štáty sa zaviazali za uvedené roky poskytnúť uvedené objemy finančných prostriedkov z HND.

Tabuľka 8 Záväzky Európskej únie a členských štátov na roky 2006 - 2015

	Členské štáty EÚ-15		Nové členské štáty	
	individuálny ukazovateľ ODA/HND	kolektívny ukazovateľ ODA/HND	individuálny ukazovateľ ODA/HND	kolektívny ukazovateľ ODA/HND
2006	0,33 %	0,39 %	-	-
2010	0,51 %	0,56 %	0,17 %	0,17 %
2015	0,70 %	0,70 %	0,33 %	0,33 %

Zdroj: MUSOVÁ, Z. HULIAKOVÁ, Z. 2015.

Cieľom agendy je riešiť otázky financovania podpory rozvojovej spolupráce a trvalého rozvoja, nakoľko správny výber a dostupnosť finančných prostriedkov je základom pre efektívne naplnenie rozvojovej spolupráce a pomoci.

Na Grafe 11 sú zobrazené najčastejšie využívané spôsoby financovania rozvojovej krajiny. Svetová banka vypracovala za roky 2007 – 2009 merania, na základe ktorých vidieť ako ktorý spôsob je najčastejšie využívaný pri financovaní rozvojovej krajiny.

Tieto percentuálne hodnoty však nepoukazujú z akej veľkej finančnej čiastky sú percentuálne hodnoty vypočítané. Graf 11 poukazuje, iba na skutočnosť, aké zdroje financovania sa najčastejšie využívajú a aký podiel finančných prostriedkov je z daného spôsobu financovania využívaný.

Z grafu vyplýva, že prvotne využívanou možnosťou financovania sú najprv prostriedky samotnej krajiny, ktoré plynú z vývozu tovarov a služieb t.j. zdroje vlády, ktoré odzrkadľujú hospodárenie a ekonomiku rozvojovej krajiny.

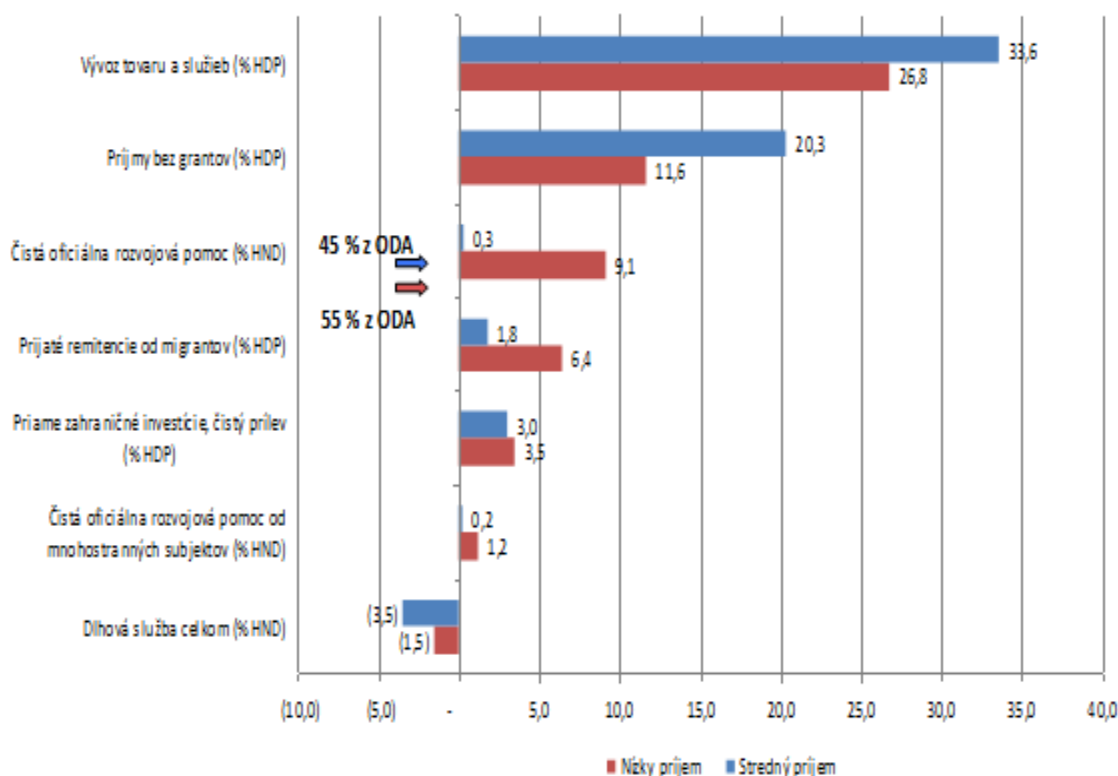
Podľa Grafu 11 sa s pomedzi všetkých spôsobov podpory rozvojovej pomoci podieľali domáce finančné prostriedky na rozvoji ekonomiky a hospodárstva v hodnote 33,6%. Ďalšou využívanou formou sú príjmy bez grantov (% HDP), ktoré sa podieľali v skúmanom období v hodnote 20,3%.

Z historického hľadiska tieto zdroj nepatrí k hlavným zdrojom financovania. Nakoľko príjmy rozvojovej krajiny sú pre krajinu nepostačujúcimi, využívajú sa aj ďalšie spôsoby financovania.

Tieto podporné zdroje by mali byť stimulátorom ekonomiky a hospodárstva rozvojovej krajiny, no ako prax ukazuje iné zdroje financovania než zdroje krajiny patria k hlavným a najčastejším zdrojom podpory rozvojovej krajiny.

Ďalšou formou financovania, ktorá však už plynie mimo zdrojov rozvojovej krajiny je čistá oficiálna rozvojová pomoc (ODA). Z príjmov ODA plynie do rozvojových krajín 45% v rámci stredného príjmu a 55% z nízkeho príjmu. Celková rozvojová pomoc plynúca z ODA sa pohybuje na úrovni 9,4% z HND (Rozvojová pomoc a Slovensko. Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií. 2010).

K ostatným zdrojom financovania patria prijaté remitencie od migrantov v hodnote 8,2%, priame zahraničné investície v hodnote 6,5%, čistá oficiálna rozvojová pomoc od mnohostranných subjektov v hodnote 1,4%.

Graf 11 Možností financovania rozvojových krajín

Zdroj: Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015.

Základ čistej oficiálnej pomoci tvoria zdroje tzv. donorov, darcov, v rukách ktorých stojí väčšina rozvojovej pomoci rozvojovým krajinám, pretože realizácia ich aktivít je založená na oficiálnom poskytovaní pomoci najchudobnejším krajinám s obmedzeným prístupom ku zdrojom. Prevažnými donormi sú členské krajiny EÚ a členské štáty, ktoré majú vo svojej stratégii a záväzkoch zakomponovanú aj rozvojúvú spoluprácu a pomoc (Rozvojová pomoc a Slovensko. Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií. 2010).

Je dôležité vnímať aj ostatné zdroje financovania, ktoré pozostávajú z uskutočňovania medzinárodného obchodu, investícií a peňazí, finančných prostriedkov migrantov zasielaných z domovskej krajiny/krajiny. Zdroje financovania, ktoré majú podporiť ekonomiku a hospodárstvo krajiny pozostávajú aj zo zdrojov, ktoré

odchádzajú z krajiny, na ktoré nemôžeme zabúdať (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015).

V nasledujúcich častiach si konkrétnejšie popíšeme závery z meraní Európskej únie pri poskytovaní a zabezpečovaní financovania a ich podstatu.

3.3.1. Zvýšenie mobilizácie domácich príjmov

Ako už bolo spomínané vyššie, i keď domáce príjmy patria k podstatným zdrojom financovania domácej ekonomiky a hospodárstva sú krajine priamo k dispozícii, nepatria k hlavným zdrojom financovania. Úroveň a výška výberu domácich príjmov nepostačuje na zabezpečovanie plynulého chodu rozvojovej krajiny, zaostávajú za svetovým priemerom a preto mnohé z rozvojových krajín vynakladajú úsilie na získanie dodatočných foriem financovania (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015).

Samotným zvýšením verejných príjmov do štátneho rozpočtu rozvojovej krajiny by znamenalo zlepšenie ekonomickej a hospodárskej situácie. Problémom je, že nedostatok príjmov a nezodpovednosť vládnucej strany v týchto krajinách im nedovoľuje hospodárne zaobchádzať s týmito financiami a efektívne ich vynakladať.

Základným cieľom vládnucej strany je prijímať ustanovenia zákonov, ktoré by regulovali a zvyšovali príjem do štátneho rozpočtu spojených s príjmom daní. Následne by tieto získané finančné prostriedky musela vynaložiť na svoj rozvoj a nie na udržiavanie moci vládnucej strany. Na tento krok, musí byť však vládnuca strana pripravená a musí byť ochotná prevziať zodpovednosť za svoje rozhodnutia. Transparentná alokácia finančných prostriedkov by zefektívnila realizáciu hospodárskych súťaží a systém hospodárstva by sa nabral správnym smerom.

Zvládnutou finančnou situáciou vo svojej krajine by finančné prostriedky od donorov slúžili už iba ako podporný zdroj financií v snahe zmobilizovať a regulovať domáce príjmy. Na odhaľovanie netransparentného využívania finančných prostriedkov, Európska únia uskutočnila úsilie na zamedzenie neefektívneho využívania prostriedkov v rozvojových krajinách s ťažkým priemyslom.

3.3.2 Udržiavanie úrovne zadlženosti

Trvalé udržanie zadlženosti v rozvojovej krajine zvyšuje možnosti rastu domácich príjmov, čoho výsledkom sú dostatočné finančné prostriedky na financovanie rozvojových aktivít krajiny. Zároveň sa ekonomika a hospodárstvo rozvojovej krajiny stabilizuje a makroekonomické ukazovatele rozvojovej krajiny sa dostávajú do požadovaných hodnôt. V prípade trvalo prerastajúcej hospodárskej krízy v rozvojovej krajiny sa znižuje schopnosť krajiny flexibilne reagovať na podmienky trhu, zaostáva za ekonomickým rastom iných krajín a znižuje sa konkurencieschopnosť podnikateľského prostredia (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015).

Na to, aby rozvojová krajina disponovala dostatočnou schopnosťou flexibilného hospodárenia a znižovania zadlžovania je potrebné posilňovať a prijímať opatrenia, ktoré sú v členských krajinách zaužívané. Rozvojové krajiny sa musia inšpirovať ekonomickými a finančnými mechanizmami hospodárenia s verejnými financiami, či už v spolupráci Európskej únie, svetových donorských krajín alebo MMF.

Rozvojové krajiny na znižovanie dlhu využívajú úverové mechanizmy vyspelých krajín v súčinnosti s nimi. Úverové portfólia pochádzajúcich od členských štátov, EÚ slúžia na podporu rozvojovým krajinám na získanie a využívanie úverových produktov. Zároveň členské krajiny poskytujú rozvojovým krajinám na úverové produkty lepšie podmienky, ktorých cieľom je reštrukturalizovať ekonomickú situáciu v rozvojových krajinách a prijímať nápravné opatrenia znižovania zadlženosti a úpadku.

3.3.3 Posilnenie medzinárodného obchodu

Vyššie spomenuté zdroje financovania rozvojových krajín patrí k interným prostriedkom, ktoré môže krajina získať svojou aktívnou ekonomickou a hospodárskou činnosťou a je len na danej rozvojovej krajine ako dokáže využiť tieto zdroje vo svoj prospech. V tejto časti podkapitoly si popíšeme externý zdroj finančnej podpory rozvojových krajín.

K externým zdrojom finančnej podpory patrí medzinárodný obchod pozostávajúci z realizácie exportu a importu tovarov a služieb. Rozvojové krajiny majú vo svojej pôsobnosti zložitú situáciu začlenia sa do mechanizmu a kolobehu

zahraničného obchodu medzi vyspelé krajiny, ktorých postavenie je konkurencieschopnejšie (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015).

V súčasnosti najväčším medzinárodným trhom, kde môžu pôsobiť rozvojové krajiny je trh Európskej únie. S pomedzi všetkých krajín realizujú na trhu Európskej únie svoje obchodné aktivity až 16 % rozvojových krajín. Európska únia neustále pracuje na strategických podmienkach, ktoré by zrovnoprávnili postavenie rozvojových krajín a ostatných krajín na trhu a vybudovali vzájomnú politiku obchodu a rozvoja založenej na ich vzájomnej spolupráce.

Mimo znižovania diferenciácie medzi krajiny je základom získavania finančných prostriedkov z realizácie obchodných aktivít na medzinárodnom trhu sa Európska únia snaží vytvoriť podmienky, ktoré by podporili zvyšovať export tovarov a služieb priamo v rozvojovej krajine.

3.3.4 Zabezpečenie prílevu remitencií

V roku 2011 bolo zaznamenaný prílev remitencií do rozvojových krajín v hodnote 267,5 mil. EUR a predpokladom EÚ bolo ich zvyšovanie ročne v priemere o 7 až 8 %. Remitencie predstavujú súkromné finančné prostriedky, ktoré sa vykladajú do rozvojových krajín za účelom znižovania nákladov rozvojových krajín.

Úroveň prílevu remitencií do rozvojových krajín sa na základe prínosu Európskej únie stala transparentnejšia, lacnejšia a spoľahlivejšia. Iniciatívou smernice Európskej únie prílevy remitencií spôsobili v rozvojových krajinách za posledné roky rast prínosov vo forme rastu obchodnej politiky, súdržnosti migrácie a mobility.

3.3.5 Podpora a budovanie oficiálnej rozvojovej pomoci

Ako už bolo spomínané ODA patrí ku kľúčovým partnerom rozvojových krajín. Vypuknutím finančnej krízy sa podpora zo strany ODA v roku 2011 oproti roku 2010 znížila z hodnoty 53,5 mld. EUR na hodnotu 53,1 mld. EUR a priemerná podpora ODA sa pohybuje na úrovni 0,42 % HND. No, ale aj napriek poklesu podpory patrí ODA k najväčším podporovateľom rozvojových krajín. V roku 2012 Rada Európskej únie podpísala Výročnú správu pre Európsku radu o cieľoch rozvojovej pomoci EÚ, ktorej cieľom je zabezpečiť pokrok a zvýšenie plnenia cieľom EÚ, s tým, že do roku 2015 sa

finančná podpora ODA má podieľať hodnotou 0,7% HND (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015).

Rozvojové krajiny majú v súvislosti s odhodlaním Európskej únie záväznú podporu na zvyšovanie pomoci. Od roku 2005 sa do rozvojových krajín Afriky poskytlo takmer 50% pomoci a to kombináciou všetkých spôsobov financovania. Súčasná podpora Afriky sa zo strany ODA zvýšila o takmer 6,2 mld. EUR. 28% rozvojovej pomoci ODA smerovalo v rokoch 2004 – 2011 práve do Afriky. Pomoc zo strany ODA sa ročne zvyšuje a v roku 2011 bolo poskytnutých 35% zo všetkých prostriedkov v hodne 18,8 mld. EUR resp. 0,15% HND. ODA poskytuje rozvojovým krajinám finančné prostriedky pozostávajúcich z úverov od vyspelých krajín. Je to vykonávané z dôvodu, aby sa zabránilo diskriminácii zo strany vyspelých krajín voči rozvojovým. ODA spravodlivo prerozdeľuje získané finančné prostriedky a zúčtuje ich vo forme darov.

3.3.6 Inovatívne finančné zdroje

Ďalším z externých zdrojov finančnej podpory rozvojových krajín patria aj inovatívne druhy financovania. Tieto zdroje patria k najnovším formám financovania, nakoľko v sebe obsahujú aj riešenia na súčasný stav v rozvojovej krajine s cieľom pozdvihnúť ekonomickú situáciu na medzinárodnom trhu. Tieto formy financovania patria k strategickým cieľom Európskej únie určené na zvládanie výziev svetových krajín. Pomocou tejto podpory chce Európska únia zabezpečiť financovanie rozvojových krajín v hodnote 54 mld. EUR. Inovatívne financovanie má podporiť mobilizáciu rozvojových krajín na splnenie svojich cieľov.

3.3.7 Mechanizmy financovania za účasti súkromného sektora

Účasť súkromného sektora pomáha Európskej únii pri budovaní cieľov podpory rozvojových krajín. Možnosti financovania prostredníctvom inštitúcií a súkromného sektora zvyšuje možnosti podpory rozvojových krajín. Mobilizáciou a začlenením súkromného sektora sa získavajú nové formy financovania, čo je hybnou silou v tvorbe ciest začlenenia rozvojových krajín do spoločenstva ekonomicky vyspelých krajín (Raslavská, 2006).

Súkromný sektor poskytuje mimo finančných prostriedkov do domáceho podnikateľského prostredie, ale aj vytvára pracovné miesta v novo vybudovaných priemyselných parkoch. Prijatím nových hospodárskych reforiem sa buduje investičné prostredie, ktoré zefektívňuje rast a podporu sociálnej zodpovednosti rozvojovej krajiny voči svojim obyvateľom. Vybudovaním stabilného ekonomického prostredia sa zároveň buduje interakcia medzi podnikateľským a verejným prostredím zastupujúce vládny inštitúciami v rôznych podporných oblastiach, čím sa podporuje regionálny rast, spolupráca, súdržnosť a vývoj inovácií v rozvojovej krajine.

3.3.8 Budovanie synergii financovania rozvojových krajín

Európska únia disponuje rôznymi formami združovania možností financovania do jednotného celku za účelom realizácie rozvojovej spolupráce a pomoci. Tradičné a inovátné formy financovania majú v súčasnosti vyššie podporné schopnosti rozvojovej krajiny.

Vyššie uvedené možnosti financovania sa vnútorne prepájajú a v súčasnosti riešia ekonomickú rovnováhu v rámci rozvojových krajín založených na prijatých cieľoch krajiny a ich následných implementáciách. Kombinácia možností financovania prináša pre rozvojovú krajinu mnohé výhody, čím sa diverzifikuje riziko a možnosti financovania na všetky zúčastnené subjekty na financovaní. No synergické vytváranie možností financovania neprináša len výhody, ale aj negatíva. Vytváranie rôznych kombinácií foriem financovania vytvára v internom prostredí rozvojovej krajiny honbau za získaním financií za každú cenu, dochádza k drobeniu moci v krajine, zdoje financovania sa prekrývajú, čo vedie k znižovaniu transparentnosti.

V súčasnej dobe sa využívajú synergické formy financovania založené na spojení súkromného sektora s inovátnymi možnosťami financovania. Angažovanosť súkromného sektora a inovátnych mechanizmov Európskej únie sa vytvára priestor pre startupy, ktoré majú kvalifikovanú pracovnú silu s dostatočnými zručnosťami, schopnosťami a možnosťami. Toto spojenie vytvára aj riziká, ktoré môžu viesť ku kontraproduktívnej spolupráci a to v momente, keď využívanie súkromného sektora finančných prostriedkov a inovácii Európskej únie môže viesť k zníženiu prehľadnosti

a smerovanie financií do rozvojových krajín (Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015)..

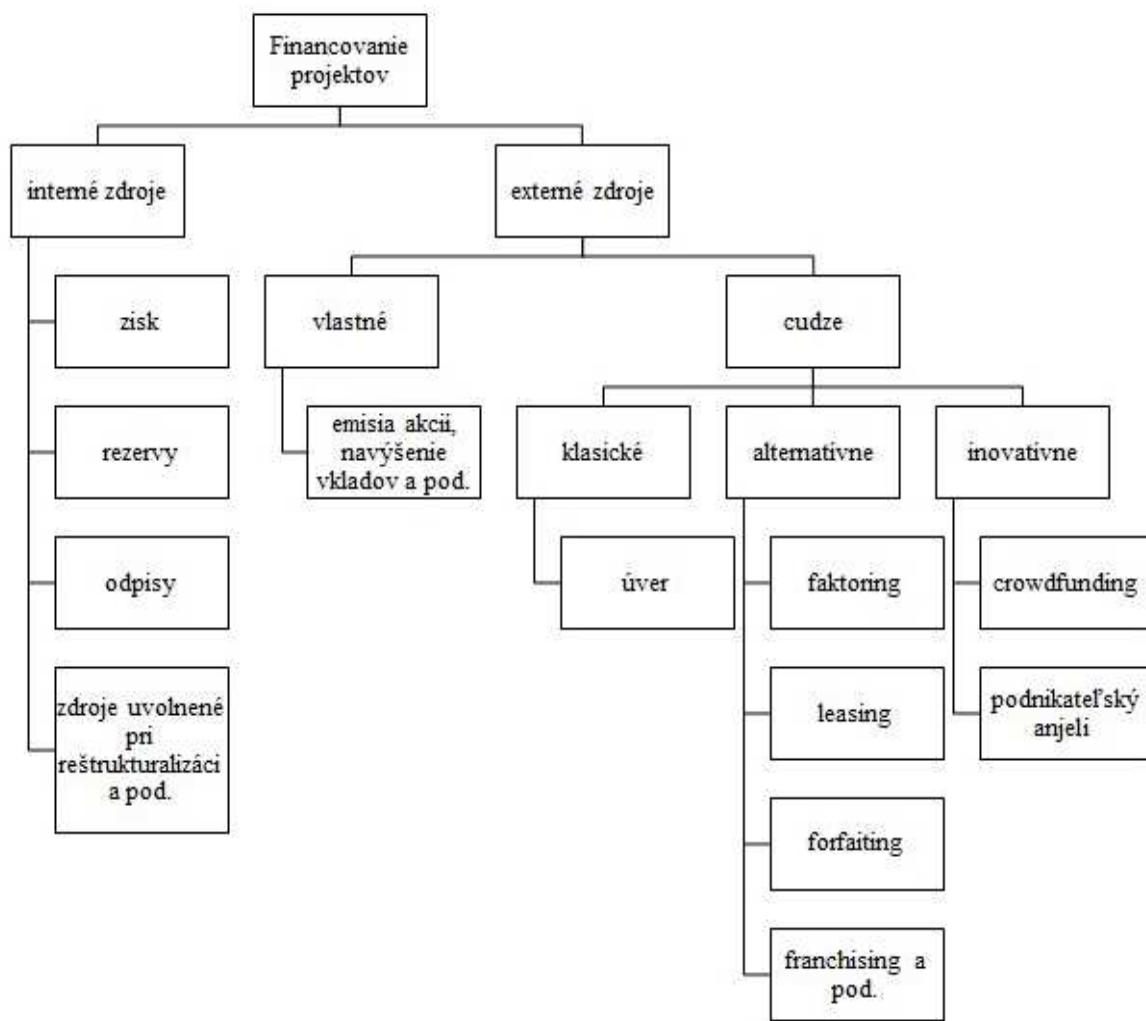
V závere môžeme konštatovať, že vytváranie synergií medzi možnosťami financovania si vyžaduje rozsiahlu analýzu zúčastnených strán v rámci rozvojovej pomoci, ktoré by nevieli k oslabeniu politiky a ekonomiky rozvojovej krajiny a nespôsobili by finančnú stratu podporujúcim stranám.

3.4 Možnosti financovania rozvojových aktivít verejnými subjektmi

Obsahom podkapitoly bude vypracovať zhodnotenie optimálnych možností financovania rozvojových aktivít pre subjekty, ktoré majú záujem o zrealizovanie podobného rozvojového projektu vo vlastnej réžii. V rámci podkapitoly popíšeme vlastné a cudzie zdroje financovania rozvojových aktivít, teda zdroje, ktorými môže subjekt disponovať alebo o ktoré sa môže uchádzať.

V rámci financovania zákaziek môžu subjekty využiť vlastné alebo cudzie zdroje. Vlastné zdroje subjektov môžu plynúť z generovaného zisku, ktorým je schopný financovať projekt resp. vkladom spoločníka. Častou formou financovania projektov sú cudzie zdroje ku ktorým sú začleňované najmä inovatívne formy financovania alebo alternatívne formy financovania. Na trhu existuje mnoho ponúk financovania cez úvery, záruky, fondy založené na spolufinancovaní, či už prostredníctvom iných subjektov, finančných inštitúcií alebo štátnych orgánov, svetových združení a pod..

Na Obrázku 6 sú zobrazené všetky možnosti financovania, ktoré sú určené pre subjekty, prostredníctvom ktorých môžu čerpať formy financovania na realizáciu projektu.

Obrázok 6 Formy financovania

Zdroj: ŠVÁČ, V. 2014. Analýza spolupráce verejných a súkromných fondov.

V nasledujúcich častiach podkapitoly budú popísané vybrané formy financovania, ktoré patri k optimálnym možnostiam na realizáciu projektov. Na realizáciu rozsiahlych a veľkých projektov môžu subjekty využiť ich kombináciou. Kombináciou nižšie uvedených možností financovania subjekty znížia riziko z nedostatku finančných prostriedkov.

3.4.1 Samofinancovanie

Podľa mnohých odborníkov zaoberajúcich sa možnosťami financovania je odporúčané, že forma samofinancovania patrí k najmenej rizikovým formám, na základe ktorých subjektom nevznikajú dodatočné náklady, subjekty sa nezadlžujú, nedostaávajú sa do ťažkostí, že nemôžu splatiť svoje dlhy. Zároveň tu vzniká aj riziko z nestability samotného subjektu, čo mu môže spôsobiť finančné ťažkosti na financovanie iných aktivít podnikania. Z praxe je zrejmé, že táto forma financovania projektov je najmenej využívaná z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov.

Súčasťou samofinancovania môžu subjekty využiť aj možnosť odpisov v zmysle Zákona č. 595/2003 Z. z. na zabezpečenie zdaniteľných príjmov, pretože odpisy sú v podniku považované za peňažné vyjadrenie nákladov, ktoré vplývajú na konečnú výšku zisku. Zahnutím odpisov do nákladových položiek sa podniku zvyšuje hospodársky výsledok, ktorý je možné použiť na financovanie projektov.

Poslednou alternatívou je financovanie z rezerv. Tie vznikajú formou neprerodzenia dosahovaného zisku na konci hospodárskeho roka. Následne preklopením zisku na nový hospodársky rok sa môže subjekt rozhodnúť na aký účel použije nerozdelený zisk.

3.4.2 Externé zdroje financovania

Typickou formou externého financovania je vklad majiteľa podniku. Majiteľ má právo na financovanie podnikateľských aktivít dodatočne vložiť finančné prostriedky, ktorými samotný podnik nedisponuje. Koľko finančných prostriedkov majiteľ vloží, závisí od jeho podnikateľských rozhodnutí.

Mimo vkladu majiteľa podniku je typickou formou aj úver. Výber správneho úverového produktu závisí opäť od rozhodnutí majiteľa do akých foriem podnikania chce finančné prostriedky investovať. Základnými poskytovanými úvermi sú:

- dlhodobé – využíva sa v prípade financovania zložitých a dlhodobo prebiehajúcich projektov nad 5 rokov,

- strednodobé – je využívaní na financovanie modernizácie podniku alebo ako doplnkový úver na dofinancovanie podnikateľských aktivít so splatnosťou 1 až 5 rokov,
- krátkodobé – určený na prevádzkové dofinancovanie chodu podniku so splatnosťou do jedného roka.

Graf 12 zobrazuje najčastejšiu formu financovania projektov v %.

Graf 12 Štandardné formy financovania

Zdroj: ŠVÁČ, V. 2014. Analýza spolupráce verejných a súkromných fondov.

3.4.3 Rizikové formy financovania

Obsahom časti podkapitoly bude zhodnotenie rizikových foriem financovania. K najviac využívanej forme financovania projektu patrí Crowdfunding. Patrí k foriem financovania, ktoré je založené na základe kolektívnom financovaní s inými subjektmi, ktoré majú možnosť poskytnúť finančné prostriedky príspevkami alebo darmi. Títo „darcovia“ patria ku subjektom, ktoré majú kontakty na iné spoločenské skupiny.

Ďalšou formou je tzv. FFF financovanie. Tento druh financovania je založené na vzájomnej dôvere, kedy majitelia viacerých podnikov preberú na seba riziko a investujú podnikové finančné prostriedky na financovanie projektu.

K rizikovým formám zaraďujeme aj financovanie tzv. individuálny investori. Spolufinancovanie nie je založené na žiadnych vlastníckych alebo priateľských vzťahoch. Individuálny investori väčšinou dlhodobo pôsobia v poskytovaní finančných prostriedkov a zároveň odovzdávajú svoje podnikateľské skúsenosti. Základom efektívnej spolupráce je aktívna komunikácia, rešpektovanie dohodnutých obchodných podmienok. Pri financovaní projektov si svojpomocne realizujú konferencie, workshopy a iné atraktívne možnosti zviditeľnenia projektu.

Ďalšia forma financovania je založená na financovaní prostredníctvom dlhodobo existujúcich podnikov na trhu s bohatou históriou tzv. venture kapitál. Podniky disponujú dostatočným množstvom finančných prostriedkov, s čím sa znižuje riziko financovania. Riziko nastáva až vtedy, ak samotný projekt je pre investorov rizikový. Existujú dva typy venture kapitálu:

- rizikový venture kapitál – kapitál použitý na financovanie novozaložených projektov bez histórie,
- rozvojový venture kapitál – kapitál použitý na dofinancovanie už realizovaného projektu alebo do podobného projektu, ktorý už bol raz zrealizovaný,
- predštartovný kapitál – ide o financovanie vedeckých a vývojových projektov, ide o financovanie prvotných nákladov na poplatky a pod.,
- štartovný kapitál – ide o financovanie aktivít po zrealizovaní projektu na propagáciu výstupov projektu,
- refinančných venture kapitál – ide o financovanie úhrad dlhov, úverov a pôžičiek, ktoré boli potrebné na realizáciu prvotných aktivít projektu,
- záchranný venture kapitál – ide o financovanie prebiehajúceho projektu, na ktorý jeho zadávatelia už nemajú dostatok finančných prostriedkov.

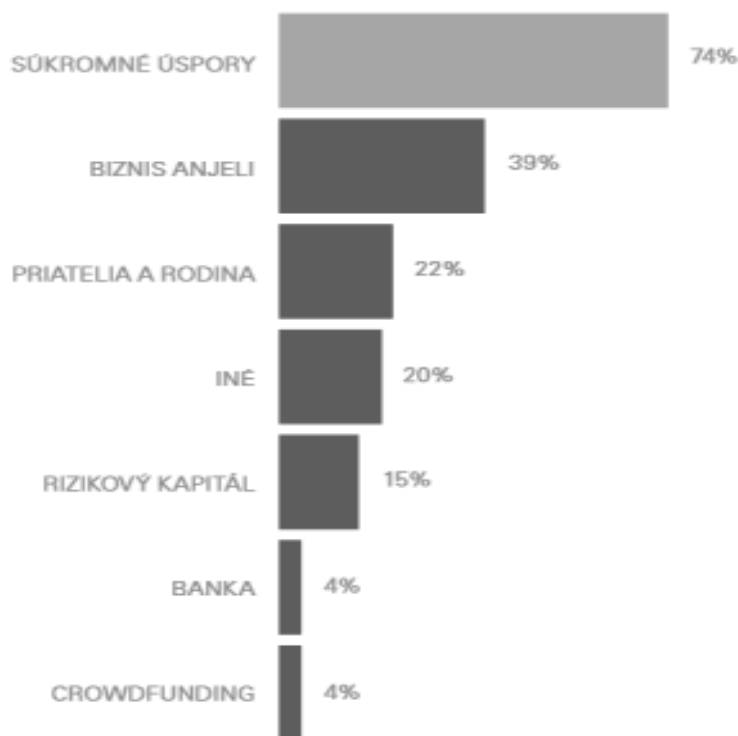
Na porovnanie uvádzame rozdiely medzi venture kapitálom a kapitálom získaný formou bankového úveru (Tabuľka 9).

Tabuľka 9 Rozdiely medzi venture kapitálom a bankovým úverom

Venture kapitál	Bankový úver
zmena vlastníctva podniku	nedochádza k zmene vlastníctva podniku
investor zasahuje do chodu podniku	banka nezasahuje do chodu podniku
investor môže dodatočne financovať projekt alebo získať pre projekt inú formu financovania	banka v rámci úveru neposkytuje dodatočný úver
investor od zadávateľa projektu nežiada úrok z poskytnutých finančných prostriedkov, odmena je dohodnutá zmluvne	pri poskytnutí bankového úveru je v rámci splátky započítaný aj úrok
investor v rámci podpory projektu poskytuje mimo finančných prostriedkov aj vlastné skúsenosti, zručnosti, vedomosti	banka do realizácie projektu nezasahuje, subjekt s projektom nakladá podľa vlastných skúseností
po ukončení projektu je zmluvne dohodnutý zisk z projektu	úver je splácaný prostredníctvom splátkového plánu

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe vypracovanej analýzy foriem financovania

Na nasledovnom Grafe 13 sú zobrazené jednotlivé formy rizikového kapitálu a ich využiteľnosti na trhu za účelom podpory inovatívnych projektov.

Graf 13 Inovatívne formy financovania

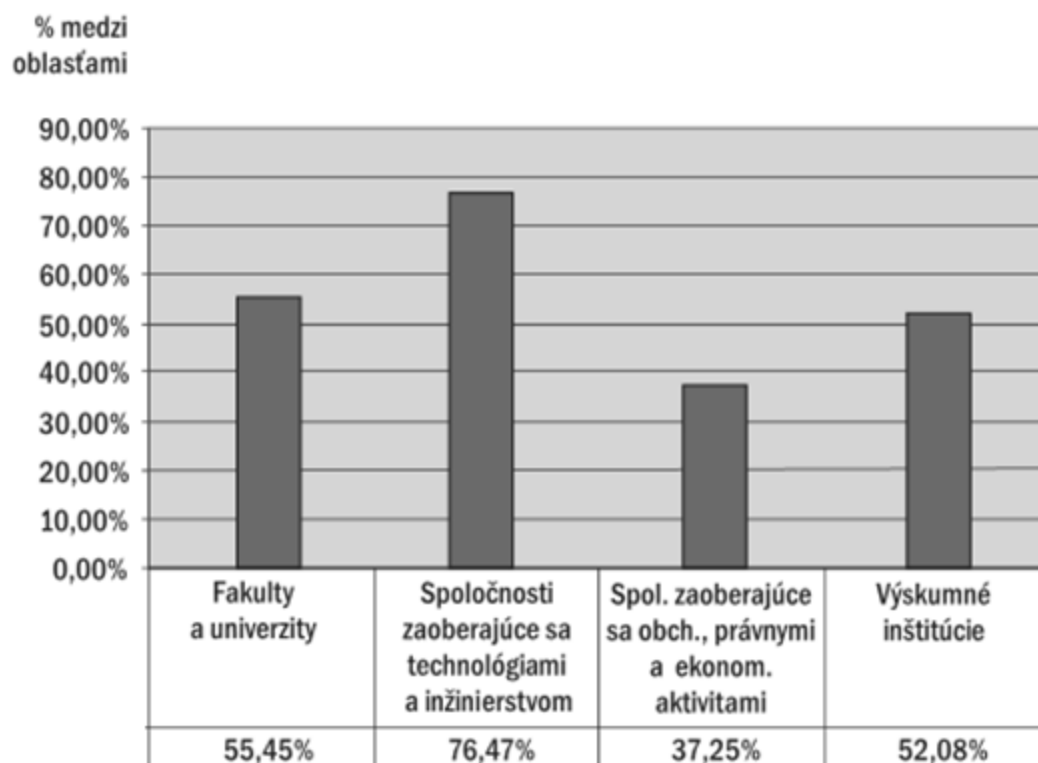
Zdroj: ŠVÁČ, V. 2014. Analýza spolupráce verejných a súkromných fondov.

3.4.4 Alternatívne formy financovania a podpory inovatívnych podnikov

V súčasnej dobe sa v mnohých krajinách začína využívať inovatívna forma poskytovania finančných a nefinančných foriem podpory a realizácie projektov zameraných na rôzne oblasti života. V časti podkapitoly vypracujeme možnosti financovania projektov na základe inovačných centier, priemyselných parkov a podnikateľských inkubátorov.

Výhodou alternatívnych foriem financovania je získanie hlavne prísunu informácií od vývojových centier, priemyselných parkov alebo inkubátorov podľa ich podnikateľského pôsobenia v ktorom pôsobia. Zároveň vďaka existencii viacerých podnikov v priemyselných parkoch je možnosť využiť aj ich skúsenosti. Inovačnými centrami sú poskytované taktiež vývinové a vývojové trendy, ktoré môžu súvisieť s realizovaným projektom.

S pomedzi vývojových inštitúcií sa na financovaní a podpore projektov podieľajú nasledovné inštitúcie nasledovne (Graf 14):

Graf 14 Inštitúcie rozvojovej pomoci

Zdroj: Režňáková, M. 2012. Efektívni financovaní rozvoje podnikání.

Z uvedeného vyplýva, že na podpore projektov sa podieľajú najviac spoločnosti zaoberajúce sa technológiami a inžinierstvom a to 76,47%.

Tieto formy sa využívajú na financovanie inovatívnych projektov pri ktorých je potrebné využiť inovatívne formy techník, spôsobov, technológií potrebných na realizáciu projektu. V rámci priemyselných parkov a inovačných centier je možné v rámci realizácie projektu využiť aj ich technológiu priamo centrách.

Poslednou formou sú podnikateľské inkubátory, ktorých činnosť spočíva v podpore realizáciu projektov s poskytnutí príslušenstva, pomôcok, školiacich, poradenských služieb, informácií, potrebných kontaktov. Podnikateľské inkubátory

predstavujú organizácie a inštitúcie, ktoré svojou internou a externou štruktúrou dokážu zvýšiť podporu pri realizácii projektov.

3.4.5 Financovania projektov zo strany štátu

Financovanie prostredníctvom podpory štátu znamená poskytovanie finančných prostriedkov bez ich spätného vrátenia. Prostredníctvom podpory štátu sa subjektom znižujú náklady na projekt a riziká z neschopnosti financovania projektu. V prípade získania finančných prostriedkov zo strany štátu je potrebné aby sa subjekty zúčastnili verejných súťaží, aby nedošlo k narušeniu makroekonomických a mikroekonomických väzieb v ekonomike a zdravého podnikateľského prostredia.

Najčastejšími oblasťami podpory štátu je oblasť:

- vývojových prác,
- konštrukčných prác,
- vedeckovýskumných prác,
- realizácie bio, ekologických a zelených projektov.

3.4.4 Financovanie programami Európskej únie

Financovanie zo strany EÚ sa považuje za spôsob realizácie financovania na základe finančnej solidarity ako finančnej podpory členským rozvojovým štátom a krajinám, ktoré najviac prispievajú do rozpočtu EÚ. Podpora podnikov spočíva vo financovaní investičných projektov, ktoré v budúcnosti podporia ekonomický a technologický rast danej krajiny a vybudujú možnosti rastu ich konkurencieschopnosti.

Zo strany EÚ sú poskytované možnosti financovania z vytvorených fondov, ktoré patria k strategickej štrukturálnej politike EÚ s cieľom vyrovnávať vzniknuté rozdiely medzi rozvojovými krajinami. Finančná pomoc smeruje najmä do rozvojových krajín, na podporu hospodárstva a ekonomiky krajiny a do krajín na zlepšovanie životného prostredia.

V súčasnosti na financovanie rozvojových projektov sa subjekty uchádzajú o zdroje v súčinnosti s programami financovania Európskou úniou určených na rôzne

oblasti cez poľnohospodárstvo, rybolov, potraviny, podnikanie, kultúru, vzdelávanie, mládež, hospodárstvo, energetika, prírodné zdroje a pod..

Európskou úniou sú poskytované granty, Európske štrukturálne a investičné fondy a úvery so zárukou EÚ. Granty sú poskytované iba ako doplnkové formy financovania, ktoré nie sú poskytované EÚ v 100% sume, prostredníctvom nich majú subjekty možnosť vytvoriť rovnováhu financovania projektu medzi vlastnými a cudzími zdrojmi a pridelujú sa len na jeden projekt. Európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi môžu subjekty financovať rozvoj podnikania, zvyšovať rekvalifikáciu, odbornú prípravu, budovať nové pracovné miesta.

Ďalšie štrukturálne fondy ponúkané EÚ sú:

- Európsky fond regionálneho rozvoja (European Regional Development Fund –ERDF), ktorého cieľom je financovať infraštruktúru, tvorba pracovných miest, miestnych rozvojových projektov a pomoci malým podnikom,
- Európsky sociálny fond (European Social Fund – ESF) prostredníctvom fondu je možné financovať návrat nezamestnaných do pracovného života a financovať odbornú prípravu a systém podpory,
- Európsky poľnohospodársky usmerňovací agrárny fond (European Agriculture Guarantee Fund – EAGGF) financovanie rozvoja vidieka a pomoci farmárom v zaostalých regiónoch.
- Finančný nástroj na riadenie rybolovu (Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG) financovaním sa umožňuje adaptovať a modernizovať rybolov.

4 Návrhová časť

V poslednej kapitole navrhujeme opatrenia na základe ktorých sa zefektívni forma rozvojovej spolupráce a pomoci. Navrhované opatrenia sa budú týkať všeobecne Európskej únie, Českej republiky a iné verejné subjekty, ktorí sa podieľajú na rozvojovej spolupráci a pomoci.

Pred samotnou akvizíciou rozvojovej spolupráce a pomoci, by si mali zúčastnené krajiny, subjekty, inštitúcie a podobne vypracovať ekonomický, sociálny, environmentálny, politický a bezpečnostný audit situácie rozvojovej krajiny.

Na základe získaných výsledkov je dôležité pred uskutočnením rozvojovej spolupráce a pomoci:

- zadefinovať si ciele, ktoré chcú donorské krajiny v rozvojových krajinách dosiahnuť,
- stanoviť si výšku alokovaných financií,
- preveriť schopnosť rozvojovej krajiny absorbovať financie,
- vypracovať plán harmonizácie donorov pôsobiacich v danej rozvojovej krajine,
- vypracovať plán riešenia problémov zadlženia,
- vypracovať dopady evaluácie pomoci zo strany donorských krajín v rozvojovej krajine.

Efektívne a aktívne budovanie rozvojovej spolupráce a pomoci zo strany donorských krajín obsahuje nespočetné množstvo opatrení, na základe ktorých im a rozvojovým krajinám môže priniest pridanú hodnotu.

K základným cieľom pri budovaní rozvojovej spolupráce a pomoci, na ktoré by nemali zabúdať žiadne donorské krajiny je:

- rast hodnoty domácich úspor,
- rast domácej výroby,
- zhodnotenie domácej meny,
- zvyšovanie technologickej základne,

- zvyšovanie zamestnanosti hostiteľskej krajiny,
- rast plátov a miezd,
- zníženie inflácie,
- zvyšovanie počtu domácich spoločností založených na tradičnej výrobe,
- transfer skúseností a know-how,
- zapojenie expertov do medzinárodných rozvojových aktivít a mechanizmov,
- rozšírenie ekonomickej spolupráce s rozvojovými krajinami,
- pomoc slovenskej krajanskej komunite
- budovanie demokratických inštitúcií a trhového prostredia,
- budovanie infraštruktúry,
- krajinotvorba, ochrana životného prostredia, pôdohospodárstvo, potravinová bezpečnosť a využívanie nerastných surovín.

Zo získaných informácií v teoretickej a praktickej časti diplomovej práce, ktoré sme mali k dispozícii sa do rozvojovej spolupráce a pomoci prevažne zapájali donorské s cieľom budovať svoju zahraničnú politiku vo svete. V žiadnych štúdiách sme nedospeli k záverom v akej miere sa do rozvojovej spolupráce a pomoci zapájajú aj podnikateľské subjekty donorských krajín.

Preto je dôležité v oblasti rozvojovej spolupráce a pomoci aktívne zapájať aj podnikateľské subjekty, ktoré svojou činnosťou môžu prispieť k budovaniu stabilného ekonomického a hospodárskeho prostredia v rozvojovej krajine.

Zo všeobecných výhod, ktorými môžu podnikateľské subjekty vo vlastnej podnikateľskej réžii pomôcť rozvojovým krajinám je rozvoj klasickej formy budovania medzinárodného obchodu tzn. budovanie dovozných a vývozných činností smerujúcich k vývozu tovarov a služieb, s ktorými rozvojová krajina vykonáva svoju ekonomickú činnosť a dovoz tovarov a služieb, ktorých ma nedostatok. Aktívnou výmenou tovarov a služieb dokáže rozvojová krajina uspokojiť potreby svojich obyvateľov.

Ďalšou výhodou, ktorou môžu pomôcť podnikateľské subjekty je transfer technológií a know-how, s cieľom zastrešiť technologickú medzeru na trhu. Výsledkom bude zefektívnenie výskumu, vývoja, využitia prírodných zdrojov rozvojovej krajiny a budovania konkurencieschopnosti. Vplyvom podnikateľských subjektov sa modernizujú a obnovujú distribučné kanály, buduje infraštruktúra, ťažký priemysel, imitácia produktov a tovarov, ktoré môžu využiť na domácom trhu rozvojovej krajiny. Prílevom zahraničných investícií sa znižuje miera nezamestnanosti, podniky ponúkajú nové pracovné možnosti a rastú platy v hospodárstve.

K jednotlivým vyššie popisovaných možností financovania rozvojových krajín poskytneme opatrenia, ktoré zefektívnia ich funkcionalitu.

Zvýšenie mobilizácie domácich príjmov

Opatrením na zvyšovanie mobilizácie domácich príjmov je potrebné, aby sa vyspelé krajiny podieľali v rámci rozvojovej spolupráci a pomoci začlenili aj do politických vzťahov rozvojovej krajiny s cieľom zabezpečiť transparentnosť prijímaných zákonov, správy a výberu daní a zefektívnenia boja proti daňovým podvodom.

Udržiavanie úrovne zadlženosti

Hlavným opatrením pri tejto forme je zabezpečiť v pokračovaní používania zodpovedne výhodných foriem úverového financovania, ktoré zabezpečí zníženie zadlžovania rozvojovej krajiny. Tieto formy finančnej podpory musí však rozvojová krajina využívať v súčinnosti s vyspelou krajinou, ktorá disponuje dostatočnými úverovými znalosťami a know-how pri ich využívaní. Zároveň je podstatné, aby rozvojová krajiny v rámci celej krajiny obmedzila súdne spory vedené za účelom vymáhania verejných financií najmä u rozvojových krajín, ktoré sa nachádzajú na pokraji úpadku.

Podpora a budovanie oficiálnej rozvojovej pomoci

Základom podpory a budovania ODA v rozvojových krajinách je vytvoriť prostredie, ktoré by určilo základné podmienky čerpania finančných prostriedkov

a zamedzilo sa využívaniu diskriminačných praktík pri zaobchádzaní s financiami všetkých darcov.

Mechanizmy financovania za účasti súkromného sektora

Ako už bolo spomínané, Európska únia, zahraničné podnikateľské subjekty a inštitúcie rozvojovej krajiny by mali pracovať na prijímaní projektov, ktoré by aktívne využívali inovatívnu stránku Európskou úniou a kvalifikovanej pracovnej sily súkromného sektora zahraničných subjektov. Budovanie pracovných kapacít založených na tvorbe inovácií dokáže pritiahnúť ďalšie podnikateľské subjekty a zahraničné investície, ktoré vybudujú priestor na budovanie vlastného podnikateľského prostredia rozvojovej krajiny a vo väčšom rozsahu sa diverzifikujú riziká na viaceré subjekty.

Budovanie synergií financovania rozvojových krajín

Tvorba aktívneho budovania kombinácií možnosti financovania sa vytvorí prístup k diskusiám rozvojových krajín a vyspelých krajín, ktorých smerovanie bude viesť k spoločným cieľom a efektívneho monitorovania čerpania financií. Aspoň za zmienku považujeme za návrh, na základe by sa mali subjekt pri získaní finančných prostriedkov na realizáciu projektov sa usadiť a vytvoriť si sídlo v krajinách, ktoré podporujú realizovanie inovatívnych projektov. Zaraďujeme sem Švédsko a Dánsko, ktoré sú orientované najmä na inovatívne projekty. Tieto krajiny majú vytvorené finančné programy a iných druhov podpory a financovania.

Popri snahe realizovať projekty je potrebné, aby subjekty spolupracovali s univerzitami, odbornými strednými školami a vedeckými inštitúciami, ktorých spolupráca by prehĺbovala jednak informačné zručnosti a schopnosti zamestnancov a jednak by sa zvyšovalo povedomie a imidž podnikov pri realizácii projektov. Pri využívaní rizikového kapitálu je výhodou to, že krajiny poskytujú daňové úľavy na podporu inovačných projektov. V krajinách EÚ sa na trhu nachádza mnoho dominantných komerčných bánk, ktorých služby využívajú subjekty na financovanie projektov. Pri porovnaní európskych krajín sú subjekty v USA známe tým, že projekty financujú z 80% prostredníctvom úverov a zvyšok z kapitálových trhov.

Záver

V závere diplomovej práce zhrnieme vypracovanie práce a zhodnotíme dosiahnuté výsledky. Na účely vypracovania zadania diplomovej práce bolo potrebné stanoviť hlavný cieľ práce, ktorého hlavnou úlohou bolo vypracovať zhodnotenie možností financovania rozvojovej spolupráce a popísanie vybraného rozvojového projektu.

Obsahom hlavného cieľa bolo vybrať rozvojovú krajinu a na základe rozvojového projektu vypracovať možnosti jej financovania, popísať základné body, význam a podstatu rozvojového projektu.

V prvej kapitole diplomovej práce sme vypracovali ciele a metodiku práce. V súvislosti s hlavným cieľom sme zadefinovali čiastkové ciele a v metodike práce sme vypracovali pracovný postup riešenia práce, zdroje údajov a dát a metódy skúmania.

Druhá kapitola bola venovaná teoretickým východiskám riešenej problematiky. Zamerali sme sa na vypracovanie charakteristiky rozvojovej spolupráce a rozvojovej pomoci, rozvojových cieľov, faktorov vzniku rozvojovej pomoci, členeniu rozvojovej pomoci, súčasného stavu a východísk poskytovania rozvojovej pomoci v EÚ, inštitúcií rozvojovej spolupráce a pomoci, inštitucionálneho rámca inštitúcií rozvojovej pomoci, ich vznik a vývoj. V súvislosti s problematikou sme sa zamerali aj na postavenie Českej republiky v medzinárodnom systéme rozvojovej spolupráce.

Tretia kapitola pozostávala z praktického vypracovania možností financovania rozvojovej spolupráce prostredníctvom štátov, organizácií a iných súčasných rozvojových foriem finančnej pomoci. V poslednej kapitole sme navrhli opatrenia na základe ktorých by sa mala zefektívniť forma rozvojovej spolupráce a pomoci.

Ako základ vypracovania teoretickej časti diplomovej práce sme vychádzali z názorov mnohých autorov zaoberajúcich sa danou problematikou, ktorí sa stotožňovali so skutočnosťou, že sa vznikom rozvojovej krajín je systém ľudí rozvojových krajín založený na systéme úspor a ich príjmu a na základe existencie situácie, že títo ľudia menej plánujú investovať do budúcnosti a menej šetria.

Podstata financovania rozvojovej spolupráce je založená na podpore donorských štátov, ktoré získavajú finančné prostriedky z rozpočtov a fondov určených na financovanie rozvojových štátov. Finančné prostriedky pochádzajú z financovania na komunitárnej úrovni prostredníctvom komunitárnych a mimorozpočtových fondov.

Z dosiahnutých výsledkov sme dospeli k záveru, že financovanie donorských krajín je založené na mnohých atribútoch, ktorými sledujú ciele a záujmy, ktoré sú jednak prospešné pre samotné donorské a rozvojové krajiny.

Alokácia financií donorských krajín je spojená s existenciou nedostatkov v rozvojových krajinách a ich nabaľovaním na seba, ako vládnutie s cieľom udržať si moc, neschopnosť využiť prírodný potenciál krajiny, vzdelanostná zaostalosť obyvateľov a pod..

Následne analýzou praktických východísk sme nadobudli vedomosti, že pomocou donorských krajín sa tento trend rozvojových krajín postupne zmiernuje, rozvojové krajiny nadobúdajú ekonomický a priemyselný rozvoj, postupne sa integrujú do partnerských krajín a do svetovej ekonomiky, rozvíja sa poľnohospodárstvo, upevňuje sa demokracia, dochádza k dodržiavaniu ľudských práv a správy verejných vecí, zavádzajú sa právne princípy a buduje sa udržateľný rozvoj s dôrazom na environmentálnu zložku.

Existencia rozvojových krajín vo svete výrazne napomáha existencii vyspelejších krajín. Prostredníctvom trhov v rozvojových krajinách majú vyspelé krajiny exportné možnosti vývozu vlastných tovarov a služieb, resp. alokáciou priamych zahraničných investícií do rozvojových krajín majú pre vybudovanie vlastných dcérskych spoločností k dispozícii prírodné zdroje a lacnú pracovnú silu.

Zoznam použitej literatúry

1. ADAMCOVÁ, N. 2006. Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky. 2006. Citované dňa: 20.10.2016. Dostupné na internete: http://www.rozvojovka.cz/download/publikace_MZV_ZRS.pdf
2. BENČ, V.: Rozvojová pomoc a spolupráca – výzvy a perspektívy. Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Prešov, 2005, ISBN 80-89041-93-0.
3. CHEBEŇOVÁ, K; MIČEK, L. 2014. Morálna a bezpečnostná dimenzia rozvojovej pomoci a rozvojová politika SR. 2014. Citované dňa 19.10.2016. Dostupné na internete: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:cu_zsyv9RsEJ:cenaa.org/analysis/wp-content/uploads/2014/03/Mor%25C3%25A1lna-a-bezpe%25C4%258Dnostn%25C3%25A1.pdf+%&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk.
4. Cíle udržitelného rozvoje SDGs, 2015. Citované dňa: 5.12.2016. Dostupné na internete: <http://www.osn.cz/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>.
5. DEVELOPING COUNTRIES. 2016. Citované dňa: 01.12.2016. Dostupné na internete: <http://www.oecd.org/dac/stats/documentupload/1%20World%20-%20Development%20Aid%20at%20a%20Glance%202016.pdf>
6. DUDÁŠ, T., a kol. 2007. Rozvojová pomoc a spolupráca. Vybrané kapitoly. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. 232 s. ISBN 978-80-225-2393-6.
7. Education for All Goals, 2016. Citované dňa: 02.12.2016. Dostupné na internete: <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/efa-goals/>.
8. EURÓSPKA KOMISIA: Prehľad nových finančných pravidiel a možností financovania na roky 2007 - 2013, Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, ISBN 978-92-79-05633-8.
9. Human Development Index and its components. 2014. Citované dňa: 05.12.2016. Dostupné na internete: <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>
10. Humanitárna a rozvojová pomoc Slovenskej katolíckej charity 2004-2009. Citované dňa 25.10.2016. Dostupné na internete:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:k5BFStOlya4J:www.charita.sk/content/docs/hp.pdf+&cd=2&hl=sk&ct=clnk&gl=sk>.

11. Interactive summary charts for total DAC, DAC and non-DAC members. 2015. Citované dňa: 01.12.2016. Dostupné na internete: https://public.tableau.com/views/AidAtAGlance/DACmembers?:embed=y&display_count=no?&:showVizHome=no#1
12. Medzinárodná spolupráca a rozvoj, 2014. Citované dňa 07.12.2016. Dostupné na internete: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:v1lUIViDCM4J:https://europa.eu/european-union/file/1172/download_sk%3Ftoken%3DaMrTPWfs+&cd=3&hl=sk&ct=clnk&gl=sk
13. MUSOVÁ, Z. HULIAKOVÁ, Z. 2015. Rozvojová pomoc Slovenska ako príspevok k trvalo udržateľnému rozvoju krajín tretieho sveta. Citované dňa: 20.09.2016. Dostupné na internete: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FLBIT8rM968J:https://www.ef.umb.sk/konferencie/kfu_2015/prispevky%2520a%2520prezentacie/Hlavn%25C3%25A9%2520pl%25C3%25A9num/Huliakova_Musova.pdf+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk.
14. REŽŇÁKOVÁ, M. 2012. *Efektivní financování rozvoje podnikání*. Praha: GRADA. 2012. 142 s. ISBN 978-80-247-1835-4.
15. Rozvojová pomoc a Slovensko. Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií. 2010. Citované dňa: 15.10.2016. Dostupné na internete: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:4TZMwXVB-a0J:www.bisla.sk/sk/wp-content/uploads/2015/05/Necesany_Roman.pdf+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk.
16. Rozvojové vzdelávanie. Témy a metódy. Nadácia Pontis. 2013. Citované dňa: 30.10.2016. Dostupné na internet: <http://www.nadaciapontis.sk/rozvojove-vzdelavanie>.
17. Rozvojová pomoc a regionálny rozvoj EÚ. Príručka. 2015. Citované dňa: 20.10.2016. Dostupné na internete:

- http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:S1ETIFlrCiMJ:www.europedirectsnv.eu/wp-content/uploads/2015/04/Rozvojova-pomoc-EU-Publikacia_c_2_2015-Prirucka.pdf+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk.
18. RUSNÁK, U. - SZÉP, A. - BRZICA, D. 2002. Rozvojová pomoc a spolupráca. Bratislava: Slovenský inštitút medzinárodných štúdií, 2002, ISBN 80-89106-01-3.
 19. Všeobecný prehľad rozvojovej politiky. 2016. Citované dňa: 05.12.2016. Dostupné na internete: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sk/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.3.1.html.
 20. Výročná správa EÚ o ľudských právach a demokracii vo svete v roku 2012. 2013. Citované dňa: 10.12.2016. Dostupné na internete: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=SK&f=ST%209431%202013%20I NIT>.
 21. SDG 4 Education 2030. 2016. Citované dňa: 01.12.2016. Dostupné na internete: <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/sdg4-education-2030/>.
 22. ŠVÁČ, V. 2014. Analýza spolupráce verejných a súkromných fondov a návrh odporúčaní na efektívnejšie využitie možností spolupráce. Analytická štúdia. 2014. 55 s.
 23. The international poverty line has just been raised to \$1.90 a day. 2015. <http://blogs.worldbank.org/developmenttalk/international-poverty-line-has-just-been-raised-190-day-global-poverty-basically-unchanged-how-even>
 24. Top Ten Donors of Gross ODA for Afghanistan, 2013-2014 average, USD million. 2016. Citované dňa. 04.12.2016. Dostupné na internete: https://public.tableau.com/views/OECDDACAIdata glancebyrecipient_new/Recipients?:embed=y&:display_count=yes&:showTabs=y&:toolbar=no?&:showVizHome=no.
 25. ZAJIŠTĚNÍ PŘÍSTUPU K PITNÉ VODĚ PRO OBYVATELE VE MĚSTĚ BONA V ETIOPII. 2013. Zadávací dokumentace k veřejné zakázce. Č.j.: 282080/2013-ČRA.

26. ZOLCEROVÁ, V. 2007. Rozvojová spolupráca Slovenskej republiky po vstupe do Európskej únie a ďalších medzinárodných štruktúr. Dizertačná práca, Bratislava: Fakulta medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity.
27. World Bank Country and Lending Groups, 2015. Citované dňa: 6.12.2016. Dostupné na internete: <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups>.
28. World Poverty. 2015. The historical perspective on extreme poverty. Citované dňa: 06.12.2016. Dostupné na internete: Zdroj: <https://ourworldindata.org/world-poverty/>.